

Obsah

Gábor Strešňák Editorial / 3

Oznamy

Pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z.

Výzva na zasielanie fotografií / 4

Nová rubrika – Kalendárium / 4

Členské príspevky / 4

Oprava / 4

Výbor(n)oviny

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 9. februára 2015 v Bratislave / 9

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 25. marca 2015 v Bratislave / 9

Program XIX. archívnych dní SR v Liptovskom Mikuláši / 11

Publikačná činnosť pracovníkov mestských archívov v rokoch 2012 – 2014 / 19

Novinky z ICA

Počítačový expert novým prezidentom Medzinárodnej rady archívov Martina Orosová / 23

Aktuálne zo života archivárov

Mária Hajduová Archív mesta Košice bohatší o ďalší výnimočný stroj / 25

Ivana Červenková Branný deň v Slovenskom národnom archíve / 26

Marta Bednárová Slovenská kronika 2014 / 27

Zuzana Kollárová Z publikačnej činnosti popradského archívu / 28

Marta Švolíková Z publikačnej činnosti levického archívu / 30

Mária Grófová Konferencia univerzitných archívov v Budapešti / 32

Do vašej knižnice

Mária Grófová HOMZA, Martin et al. Svätopluk v európskom písomníctve. Štúdie z dejín svätoplukovskej legendy. Bratislava : Post Scriptum, 2013, 752 s. ISBN 978-80-89567-22-7. / 33

Mária Grófová ULIČNÝ, Ferdinand. Dejiny Slovenska v 11. – 13. storočí. Bratislava : Veda, 2013, 568 s. ISBN 978-80-224-1292-6 . / 34

Mária Grófová ULIČNÝ, Ferdinand. Dejiny Liptova od 9. do 19. storočia. Liptovský Hrádok : Komunitná nadácia Liptov, 2014, 416 s. ISBN 979-80-971658-0-2. / 35

Mária Grófová VRTEL, Ladislav. Heraldické symboly čiže prebohato ilustrovaná príručka na rozpoznávanie skrytých významov erbových znamení, a tiež poučujúca o spôsoboch heraldického vyjadrovania rozličných cností v erboch. Bratislava : Veda, 2014, 208 s. ISBN 978-80-224-1397-8. / 37

Henrieta Žažová IRŠA, Rudolf (ed.). Holíč – príbeh nášho mesta. Mesto Holíč, 2014, 181 s. ISBN 978-80-971686-3-6. / 37

Naši jubilanti

Marta Bednárová Mgr. Peter Štanský a krásnych sedemdesiat / 38

Mária Hajduová JUDr. Jozef Kirst 70-ročný / 39

Júlia Ragačová Helena Vlková, rod. Mítová / 40

Marta Bednárová Mgr. Jarmila Balážová, rod. Totáčová / 40

Spomíname

Lucia Krchnáková, Mária Grófová Za Zoltánom Jakabom (3. 10. 1961 – 15. 12. 2014) / 41

ÚVODOM...

Čas je neúprosný, čas tlačí, svojim behom zužuje priestor okolo nás. Priestor, ktorý nakoniec akoby slučka na krku či zverák zastavuje dych...

Nočná mora (kiež by si bola Mara!): beh o maratón, ženie Vás dopredu, zrazu akoby slučka na krku či zverák, zastavuje dych... (archivár, archivár musíš sa starať viac o kondičku, nielen denne okupovať stoličku).

Nočná mora Vás zobudí, akoby krv a pot sa miešali na tvári – hľadáte príčinu. A tu zrazu z jasného neba blesk: sľuby – kecy na sedení, no editoriálu ešte niet!

Priznám sa, som bez nápadov, no keďže ma tlačí čas, nahliadnime aspoň „A' La Carte“ a vyberme niečo z obsahu čísla!

Na začiatku zopár postrehov k pripravovanej novele zákona č. 395/2002 Z. z., ktorá sa rodila takmer v utajení, bez širšej odbornej diskusie a spolupráce, spôsobom, ako Vám to na tomto mieste predostrela autorka úvodníka v predchádzajúcom čísle. Možno len dúfať, že zákon po vstupe do platnosti neprinesie „nočnú moru“ v praxi, ale prispeje aj k skutočnému rozvoju archívniectva. Archívniectva slovenského, ktoré už dlhé roky pripomína skôr Mŕtve more, v ktorom nielenže absentujú rôzne formy života, ale pomaly a isto z roka na rok vysychá.

Do popredia by som staval aj pozvánku na XIX. archívne dni, ktoré sa konajú tento rok v Liptovskom Mikuláši. Program s dvoma tvármi, jedna aktuálnejšia ako druhá: Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva a 25. výročie založenia SSA. Digitalizácia archívnych dokumentov je témou, ktorou žijú naši susedia už dlhé roky – nielen v teórii ale aj v praxi. Výhody ich dobre vykonanej práce využívame aj my, minimálne od prelomu tisícročia v teple svojich pracovní, v podobe štúdia archívnych dokumentov na nosičoch CD, či DVD a neskôr aj priamo cez internet. Posledné roky sa začalo digitalizovať aj u nás – našťastie. Stále však chýba akýsi jasný rezortný program, ktorý by tieto a podobné odborné činnosti umožnil realizovať vlastným organizáciám formou vypracovaných projektov. V situácii, keď sú archívy odrezané od možností uchádzať sa o vnútroštátne či zahraničné dotačné programy, by existencia takéhoto rezortného dotačného programu bola potrebná ako soľ (nie však z Mŕtveho mora!). Dvojičkou digitalizácie je v súčasnosti aj otázka elektronizácie registratúr s priamou nadväznosťou na vznikajúce elektronické archívy. Aj v tomto smere sú naši susedia akosi viac dopredu a preto som rád, že do programu archívnych dní mohla byť zaradená aj prednáška na tému elektronického archívu SR. V čísle prinášame aj novinky z prostredia Medzinárodnej rady archívov, tiež zo života archívov a opäť bohaté ponuky do Vašich knižníc. Príjemné čítanie!

Gábor Strešňák

FÓRUM ARCHIVÁROV

2015, roč. XXIV, č. 1
ISSN 1339-8423 (online)
ISSN 1335-6658 (tlačené vydanie)

Vydáva:
Spoločnosť slovenských archivárov
Adresa: Drotárska cesta 42
P. O. BOX 115
840 05 Bratislava 45
Slovenská republika

www.archivari.sk

Adresa redakcie:
forum.archivarov@gmail.com

Zodpovedný redaktor:
Gábor Strešňák

Redakčná rada:
Marta Bednárová
Marta Švoliková
Henrieta Žažová

Jazyková korektúra:
Marta Švoliková

Sadzba:
Ľubomír Ďurina

Texty:
© M. Bednárová
© I. Červenková
© M. Grófová
© M. Hajduová
© Z. Kollárová
© L. Krchnáková
© M. Orosová
© J. Ragačová
© G. Strešňák
© M. Švoliková
© H. Žažová

Vychádza trikrát ročne v elektronickej podobe, nepredajné.

Povolilo: MK SR 1 472/96.

Autorské práva vyhradené.

Akékoľvek rozmnožovanie textu a fotografií len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.

Staršie čísla na www.archivari.sk.

Ilustračné foto na obálke: Archívne dokumenty z fondov Archívu hlavného mesta SR Bratislavy

OZNAMY

Pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z.

Členovia Katedry archívnickva a pomocných vied historických Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave dňa 9. marca 2015 písomne vyjadrili svoje pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov, ktoré zaslali predsedovi Národnej rady SR Ing. Petrovi Pellegrinimu a ministrovi vnútra SR JUDr. Róbertovi Kaliňákovi (pozri v prílohe).

Výzva na zasielanie fotografií

Kolegyne a kolegovia, výbor SSA sa snaží pri príležitosti 25. výročia SSA kompletizovať fotografie z akcií, ktoré organizovala v minulosti. Prosíme Vás o zaslanie fotografií z podujatí ako archívne dni, exkurzie a pod. Fotografie zasielajte na e-mailovú adresu forum.archivarov@gmail.com.

Nová rubrika – Kalendárium

Milé kolegyne, milí kolegovia, oznamujeme Vám, že na webovej stránke Spoločnosti slovenských archivárov sa hore na lište nachádza novinka – Kalendárium, ktoré informuje, čo všetko sa za predchádzajúce roky udialo v našich/Vašich archívoch. Chceme sa pokúsiť spätne rekonštruovať aktivity našich/Vašich pracovísk a Kalendárium postupne doplniť. Veríme, že budete chcieť aj takto prezentovať svoju činnosť v regiónoch a zašlete nám nielen aktuálne pozvánky na pre-

zentácie monografií, do ktorých ste prispeli, na semináre a konferencie, ktoré ste organizovali, resp. spoluorganizovali, na Dni otvorených dverí a pod., ale aj tie, ktoré informujú o Vašej činnosti v blízkej či vzdialenejšej minulosti. Pozvánky (nielen na aktuálne podujatia) prosíme primárne zasielať vo formáte .jpg, ak sa inak nedá, tak aj vo formátoch .doc alebo v .pdf na e-mail grofova@rec.uniba.sk. Ďakujeme!

Členské príspevky

Milé kolegyne, kolegovia, dňa 28. októbra 2014 jeden z členov SSA zaplatil členský poplatok na rok 2014 prostredníctvom bankového prevodu. Na účet SSA bola poukázaná suma 7 eur z banky Slovenskej pošty. Príkazca však neuviedol svoje meno, preto nevieme platbu identifikovať. Prosíme člena SSA, ktorý zaplatil členské v uvedení dátum bankovým prevodom, aby sa prihlásil na e-mailovej adrese grofova@rec.uniba.sk.

Oprava

V čísle 3 – 4/2014 sme na strane 89 v príspevku Kristíny Sámelovej a Stanislava Gregora s názvom Návšteva prvej tajomníčky a konzulky Spolkovej republiky Nemecko v Archíve hlavného mesta SR Bratislavy omylom uviedli pod obrázkom Veľvyslankyňa SRN v Bratislave pani Susanne Leusing-Sörensen namiesto Prvá tajomníčka a konzulka Veľvyslanectva Spolkovej republiky Nemecko. Pani prvej tajomníčky a konzulke ako aj autorom sa ospravedlňujeme.

Ilustračné foto: Dobový pohľad na Bratislavu

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra archívniectva a pomocných vied historických
Gondova ul. 2, P.O.BOX 32, SK - 814 99 Bratislava

Národná rada Slovenskej republiky
Predseda NR SR Ing. Peter Pellegrini
Námestie Alexandra Dubčeka č. 1
SK – 812 80 Bratislava
SLOVENSKO

Váš list číslo/zo dňa:
- / -

Naše číslo:
KAPVH-3066/2015 A I/1

Vybavuje/ ☎
Mgr. Ján Valo, PhD.
02/59244314

Miesto a dátum odoslania:
Bratislava,
09.03.2015

Vec: Pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov

Vážený pán predseda Národnej rady Slovenskej republiky,

v dohľadnom čase bude v Národnej rade Slovenskej republiky predložený návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Navrhovaná novela zákona sa podstatným spôsobom dotkne aj sústavy štátnych archívov na Slovensku. V návrhu sústavy sa vôbec neuvádza Archív hlavného mesta SR Bratislavy. Toto archívne pracovisko patrí - vzhľadom na množstvo, starobylosť a historickú hodnotu svojich fondov a zbierok – k najvýznamnejším mestským archívom na Slovensku a aj v stredoeurópskom kontexte (dôležitou súčasťou archívu je aj historická knižnica s viac ako 95 000 zväzkami). Jeho zriaďovateľom je v súčasnosti Ministerstvo vnútra SR. V prvotnom návrhu novely zákona sa o tomto archíve uvažovalo ako o *špecializovanom pracovisku Štátneho archívu v Bratislave*, neskôr (napriek pripomienkam Vedeckej archívnej rady) sa aj od tohto zámeru upustilo – archív sa má zlúčiť so Štátnym archívom v Bratislave a prestane fakticky existovať. Je to bezprecedentné rozhodnutie – ani v jednom z členských štátov Európskej únie nechýba archív hlavného mesta – archívy hlavných miest sú totiž vnímané ako dôležitá súčasť kultúrneho dedičstva, sú dôkazom historickosti týchto krajín a podieľajú sa na formovaní historického vedomia ich obyvateľov. Slovenská republika sa všetkých týchto uvedených hodnôt a aj nepochybného významu archívu svojho hlavného mesta chce zriecť – zdôvodňuje to nevyhnutnosťou prihliadať na efektivitu riadenia a hospodárnosti. Upozorňujeme, že o tejto zásadnej zmene sa neuskutočnila diskusia v archívárskej obci resp., že pripomienky k nej neboli v návrhu zákona zohľadnené.

Vážený pán predseda, už od roku 1950 sa na Filozofickej fakulte UK v Bratislave realizuje vysokoškolské štúdium v odbore *archívniectvo* (v súčasnosti na Katedre archívniectva a pomocných vied historických FiF UK). Absolventi tohto štúdia sú ochrancami a správcami archívnych dokumentov (dôležitej súčasti kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky), svojou prácou budujú a rozvíjajú slovenské archívniectvo (ktoré je v súčasnosti stále kvalitatívne porovnateľné s archívniectvom ostatných členských krajín Európskej únie) a sú predpokladom jeho ďalšieho napredovania. Táto skutočnosť nás – učiteľov katedry – oprávňuje vyjadriť sa k navrhovanej zmene a vysloviť sa za zachovanie Archívu hlavného mesta SR Bratislavy ako samostatného pracoviska. Navrhujeme však, aby tento archív prešiel do gescie bratislavskej mestskej samosprávy, kam – podľa nášho presvedčenia – celkom prirodzene patrí.

Vážený pán predseda Národnej rady Slovenskej republiky, žiadame Vás, aby ste využili všetky možnosti vyplývajúce z Vašej funkcie na nápravu rozhodnutia, ktoré by po schválení návrhu zákona viedlo k likvidácii dôležitej súčasti historickej pamäte a aj vedomia občanov Slovenskej republiky, k ochudobneniu nášho kultúrneho dedičstva a aj k celkovému regresu slovenského archívniectva.

S úctou

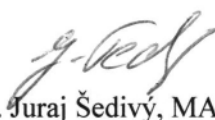
UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra archívniectva a pomocných
vied historických
Gondova 2, P.O. BOX 32
814 99 BRATISLAVA

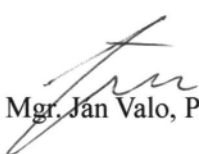

doc. PhDr. Frederik Federmayer, PhD.

PhDr. Zuzana Nemcová, CSc.

doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.

prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

doc. PhDr. Juraj Šedivý, MAS. PhD.

Mgr. Jan Valo, PhD.

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra archívniectva a pomocných vied historických
Gondova ul. 2, P.O.BOX 32, SK - 814 99 Bratislava

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
Minister vnútra JUDr. Robert Kaliňák
Pribinova ul. č. 2
SK – 812 72 Bratislava
SLOVENSKO

Váš list číslo/zo dňa:
- / -

Naše číslo:
KAPVH-3067/2015 A I/1

Vybavuje/ ☎
Mgr. Ján Valo, PhD.
02/59244314

Miesto a dátum odoslania:
Bratislava,
09.03.2015

Vec: Pripomienky k návrhu novely zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov

Vážený pán minister,

v roku 1950 vznikol na Filozofickej fakulte UK v Bratislave študijný odbor *archívniectvo*. Doposiaľ toto vysokoškolské štúdium archívniectva (v súčasnosti sa realizuje na Katedre archívniectva a pomocných vied historických FiF UK) absolvovalo niekoľko generácií slovenských archivárov. Naši absolventi sa starali a starajú o archívne dokumenty, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky, zaslúžili sa o rozvoj slovenského archívniectva a sú zárukou jeho ďalšieho napredovania. Sme presvedčení, že uvedené skutočnosti nás – učiteľov katedry - oprávňujú vysloviť sa k zneniu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení zákona v znení neskorších predpisov. Konáme tak v dobrej viere, že Vás upozorníme na niektoré problematické rozhodnutia, ktoré by v konečnom dôsledku mohli spôsobiť zastavenie doposiaľ progresívneho vývoja slovenského archívniectva a zapríčiniť jeho zaostávanie v porovnaní s úrovňou archívniectva v ostatných krajinách Európskej únie.

Naše výhrady sa týkajú predovšetkým návrhu sústavy štátnych archívov – preklasifikovania niektorých pobočiek na štátne archívy a postavenia Archívu hlavného mesta SR Bratislavy, Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici a Štátneho archívu v Levoči v sústave štátnych archívov. Podobné zmeny sa v slovenskom archívniectve odohrali už v minulosti a obvykle nemali žiaden pozitívny efekt. Osobitne nás však znepokojuje osud Archívu hlavného mesta SR Bratislavy. Tento archív je (vzhľadom na množstvo, starobylosť a historickú hodnotu svojich fondov a zbierok) naším najvýznamnejším mestským archívom (jeho zriaďovateľom je v súčasnosti Ministerstvo vnútra SR) a patrí k najbohatším archívom v stredoeurópskom i celoeurópskom kontexte (dôležitou súčasťou archívu je aj historická knižnica s viac ako 95 000 zväzkami). Už niekoľko rokov táto jedinečná

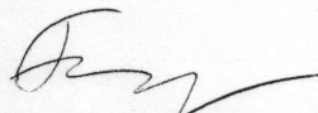
archívna inštitúcia existuje a pôsobí v provizórnych a nedôstojných podmienkach. V návrhu zákona zaslaného v decembri minulého roka na pripomienkové konanie bol tento archív v sústave štátnych archívov zaradený ako *špecializované pracovisko Štátneho archívu v Bratislave*. Túto úpravu kritizoval už v pripomienkovom konaní Magistrát hlavného mesta SR Bratislavy, jeho námietka však nebola akceptovaná a zlúčenie dvoch štátnych archívov sa zdôvodnilo ako nevyhnutný krok z hľadiska efektivity riadenia a hospodárnosti. Situáciou Archívu hlavného mesta sa zaoberala na svojom zasadnutí dňa 13. januára 2015 aj Vedecká archívna rada, ktorá prijala uznesenie, aby doterajšie postavenie tohto archívu zostalo zachované a aby ministerstvo vnútra rokovalo s Magistrátom hlavného mesta SR o zmene jeho zriaďovateľa (v tejto veci predseda VAR napísal list primátorovi Bratislavy). K žiadnej zmene však nedošlo – v novej verzii textu návrhu zákona sa dokonca Archív hlavného mesta Bratislavy v sústave štátnych archívov už vôbec neuvádza (ani ako špecializované pracovisko). Ak bude tento návrh v NR SR prijatý, tento jedinečný a mimoriadne významný archív teda fakticky zanikne! Slovenská republika tak zrejme bude jediným štátom Európskej únie, ktorý nebude mať archív svojho hlavného mesta. Archívy európskych hlavných miest sú dôležitou súčasťou kultúrneho dedičstva jednotlivých štátov, dôkazom ich historicity a podieľajú sa na formovaní historického vedomia ich obyvateľov. Likvidáciou Archívu hlavného mesta Bratislavy (akokoľvek zdôvodňovanou) sa vzdávame svojej minulosti, časti svojej historickej pamäte a historického dedičstva.

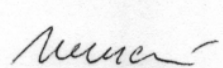
Pán minister, vyzývame Vás, aby ste nepripustili tento bezprecedentný krok a využili všetky svoje kompetencie na nápravu tohto pochybenia. Žiadame Vás, aby ste podnietili rokovanie Ministerstva vnútra SR s Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy o Archíve hlavného mesta SR Bratislavy – sme presvedčení, že tento archív by mal byť prirodzene v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej samosprávy.

Pripomíname, že problém s Archívom hlavného mesta SR Bratislavy (ako aj niektoré ďalšie) by nenastal, ak by sa k návrhu zákona mohla včas vyjadriť celá archivárska obec na Slovensku, Spoločnosť slovenských archivárov a snád' aj univerzitné pracoviská, ktoré zabezpečujú vysokoškolské vzdelávanie archivárov a ak by sa rešpektovalo vyjadrenie a stanovisko Vedeckej archívnej rady.

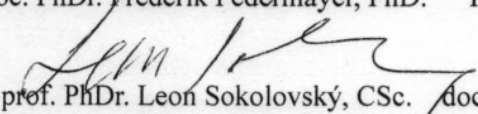
Vážený pán minister, veríme, že i Vám osobne záleží na ďalšom rozvoji a napredovaní slovenského archívnictva a že sa pričinite o vyriešenie kritickej situácie, do ktorej sa teraz dostala jedna z jeho významných súčastí – Archív hlavného mesta SR Bratislavy.

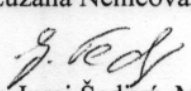
S úctou

doc. PhDr. Frederik Federmayer, PhD.

PhDr. Zuzana Nemcová, CSc.

doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.

prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

doc. PhDr. Juraj Šedivý, MAS. PhD.

Mgr. Ján Valo, PhD.

Na vedomie: Primátor Hlavného mesta SR Bratislavy

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra archívaictva a pomocných
vied historických
Gandova 2, P.O. BOX 32
814 99 BRATISLAVA

VÝBOR(N)OVINY

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 9. februára 2015 v Bratislave

Program:

Archívne dni v roku 2015
25. výročie založenia SSA
Hospodárenie SSA za 3. a 4. štvrtrok 2014
Fórum archivárov 1/2015
Rôzne

Na zasadnutí sa zúčastnilo sedem členov výboru, šesť sa ospravednilo. Hlavným bodom programu bola príprava XIX. archívnych dní v roku 2015, ktoré sa uskutočnia v Liptovskom Mikuláši a ich spoluorganizátorom bude archív SMOPaJ. Organizácia v mieste konania napreduje bez problémov. Ťažkosti sa črtajú v zostavení programu prednášok na tému digitalizácie v prvý a tretí deň sympózia. Prítomní členovia výboru sa preto zhodli, že treba menovite osloviť potenciálnych prednášateľov, najmä archívy zapojené do projektu Digitálny archív. Taktiež treba písomne pozvať členov zahraničných archívnych spoločností. Prerokovaná bola aj účasť sponzorských firiem, ktorým sa poskytne priestor na prezentáciu na záver prvého dňa rokovania.

25. výročie založenia Spoločnosti slovenských archivárov bude predmetom druhého bloku rokovania v druhý deň konferencie. Prednášky zabezpečia členovia výboru. Spoločenský večer bude spojený so slávnostným odovzdávaním ocenení zahraničným archívnym spoločnostiam, s ktorými má SSA najživšie styky (Česko, Maďarsko, Poľsko, prípadne Rakúsko).

M. Grófová informovala o hospodárení SSA za 3. a 4. štvrtrok 2014 a o aktuálnom stave financií. Nárast financií nastal po výzve na zaplatenie členského. Finančný majetok SSA by sa mohol výraznejšie zvýšiť aj vďaka 2% z dní, preto by

Spoločnosť mala aktívnejšie oslovovať potenciálnych prispievateľov. Úlohou do budúcnosti je financovanie niektorých aktivít SSA z projektových a grantových zdrojov, o ktoré sa môže SSA ako občianske združenie uchádzať. Stále ostáva otvorená otázka financovania zborníkov z archívnych dní v Bratislave a Prešove, ako aj príspevkov z jesenného seminára. Ak by financovanie tlače hradila SSA výlučne zo svojich zdrojov, mohla by sa dostať do finančných problémov, preto je potrebné hľadať iné možnosti financovania publikácií.

Aktuálne správy o časopise Fórum archivárov podal hlavný redaktor G. Strešňák. Vyzval redakčnú radu, aby sa dôslednejšie dodržiavali lehoty na zasielanie príspevkov. Časopis získal evidenčné číslo periodickej tlače ISSN, čím sa zaradil medzi sledované periodiká. Snahou redaktorov i všetkých autorov by malo byť neustále zvyšovanie kvalitatívnej úrovne časopisu. Grafická úprava bude zverená Ľ. Ďurinovi z Archívu Ústavu pamäti národa. Fórum archivárov je elektronické médium, ale povinné výtlačky je potrebné zasieľať v printovej podobe. Problémom preto naďalej ostáva tlač povinných výtlačkov. V budúcnosti bude nutné zabezpečiť pre potreby spoločnosti a časopisu tlačiareň. M. Grófová informovala o došlých prihláškach za členov SSA, aj o členoch, ktorí sa rozhodli členstvo zrušiť. Noví členovia boli jednohlasne prijatí a žiadosti o zrušenie členstva boli akceptované. Na záver predsedníčka SSA zhrnula stanovené úlohy a poďakovala členom výboru za účasť na zasadnutí. Termín ďalšieho rokovania nebol určený.

Zapísala: Martina Orosová
Overila: Mária Grófová

Zápisnica zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov 25. marca 2015 v Bratislave

Program:

Archívne dni v roku 2015 – zostavenie programu
Aktuálne otázky slovenského archívneho

Hospodárenie SSA za rok 2014
Fórum archivárov 1/2015
Rôzne

Zasadnutie otvorila a viedla predsedníčka M. Grófová, ktorá okrem prítomných členov výboru privítala aj hosťa, ktorým bola E. Greschová, riaditeľka Archívu SMOPaJ, ktorý je spoluorganizátorom XIX. archívnych dní v Liptovskom Mikuláši. Na zasadnutí sa zúčastnilo osem členov výboru, päť sa ospravedlnilo.

E. Greschová podrobne referovala o prípravných prácach sympózia, ktoré napredujú bez väčších problémov. Podujatie podporia aj mestá Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok a viacerí sponzori. Urýchlene je potrebné vyrobiť pozvánku s programom a všetkými spoluorganizátormi a zaslať ich členom SSA. Program bude zároveň publikovaný vo Fóre archivárov 1/2015. Záštitu nad podujatím pravdepodobne prevezme minister životného prostredia, keďže Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši si pripomína 85. výročie založenia múzea a 10. výročie vzniku Archívu SMOPaJ. V ďalšom rokovaní bolo podrobne dohodnuté občerstvenie, menu a program na slávnostný večer, detaily exkurzie a pod. Príchod zahraničných hostí z Poľska, Česka, Maďarska a Rakúska sa očakáva už deň pred začiatkom sympózia. Na prezentáciu svojej činnosti sa prihlásili firmy Bach, Koval, Microform, Ceiba, Emba. Prítomní členovia výboru sa ďalej venovali zostaveniu programu archívnych dní. Prvý a tretí deň rokovania bude venovaný téme Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva, ku ktorej odznie desať prednášok od domácich aj zahraničných účastníkov. Druhý deň rokovania odznejú dve prednášky k problémom slovenského a českého archívneho a predpoludnie uzavrie blok venovaný 25. výročiu založenia Spoločnosti slovenských archivárov.

Najviac diskusií v rámci aktuálnych otázok slovenského archívneho vyvoláva problematika včlenenia Archívu hlavného mesta SR Bratislavy v pripravovanej novele archívneho zákona ako oddelenia mestských fondov do Štátneho archívu v Bratislave. V pôvodnom znení novely zákona sa hovorilo o bratislavskom mestskom archíve ako o špecializovanom pracovisku Štátneho archívu v Bratislave, ale do ďalšieho legislatívneho konania prešiel text, v ktorom sa mestský ar-

chív vôbec neuvádza a hovorí sa len o oddelení mestských fondov Štátneho archívu v Bratislave. O dôvodoch tohto postupu sa M. Grófová dňa 2. marca 2015 informovala priamo na stretnutí s M. Mrižovou, ktorá uviedla, že Magistrát mesta Bratislavy poslal do pripomienkového konania len obyčajnú pripomienku, súhlasil s ponechaním názvu Archív hl. mesta SR Bratislavy s tým, nech je ďalej súčasťou MV SR. Ministerstvo vnútra SR nebude v budúcnosti namietat' proti delimitovaniu archívnych fondov a regionálnej knižnice z oddelenia mestských fondov Štátneho archívu v Bratislave, ak mesto ako zriaďovateľ prejaví o svoje dokumenty patričný záujem a zriadi si podľa príslušných paragrafov svoj archív, ako je tomu v prípade Archívu mesta Košice. M. Grófová informovala o liste, ktorý Katedra archívneho a PVH FiF UK v Bratislave adresovala predsedovi NR SR a ministrom vnútra SR, v ktorom ich upozorňuje na v Európskej únii bezprecedentnú likvidáciu archívu hlavného mesta štátu.

Správu o hospodárskom uzavretí roka a daňovým priznaní za rok 2014 predniesla predsedníčka a bývalá hospodárka M. Grófová. G. Strešňák ako predseda revíznej komisie zabezpečí každoročnú kontrolu nakladania s finančnými zdrojmi za predchádzajúci hospodársky rok a o jej výsledkoch bude informovať na najbližšom výbere SSA. Aktuálny stav priprav prvého čísla časopisu Fórum archivárov predstavila H. Žažová. Informovala o obsahu a jednotlivých príspevkoch. Grafická úprava bude zverená Ľ. Ďurinovi. H. Žažová ďalej referovala o príprave zborníka, ktorý bude zostavený z príspevkov z XVIII. archívnych dní v Prešove v roku 2014 a zo seminára Prvý krok k modernej organizácii československého archívneho. Členovia výboru sa dohodli na názve „Zborník Spoločnosti slovenských archivárov 2014“. Jeho tlač zaplatí SSA z vlastných zdrojov vo vydavateľstve VEDA, ktoré zabezpečí aj zalomenie zborníka. Opätovne bola otvorená téma „Biografický slovník archivárov Slovenska“, ktorá sa bude podrobnejšie riešiť na júnovom zasadnutí výboru.

Zapísala: Martina Orosová

Overila: Mária Grófová

PROGRAM ARCHÍVNYCH DNÍ

PROGRAM KONFERENCIE

XIX. ARCHÍVNE DNI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva
a 25. výročie založenia Spoločnosti slovenských archivárov

19. – 21. máj 2015
Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva, Liptovský Mikuláš

XIX. ARCHÍVNE DNI V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

**Digitalizácia archívneho kultúrneho dedičstva
a 25. výročie založenia Spoločnosti slovenských archivárov**

Spoločnosť slovenských archivárov

Archív Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva v Liptovskom Mikuláši
Historický ústav Slovenskej akadémie vied, Sekcia archívnictva a pomocných vied
historických pri Slovenskej historickej spoločnosti

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Odbor archívov a registratúr

Mesto Liptovský Mikuláš

Mesto Liptovský Hrádok

pod záštitou

Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky

**HISTORICKÝ ÚSTAV
SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED**

19. máj 2015

11:00 – 13:00	Prezentácia účastníkov
13:00 – 13:30	Príhovory
13:30 – 15:30	1. BLOK ROKOVANIA <i>Moderuje: Mgr. Mária Grófová</i>
13:30 – 14:00	Mgr. Eva Greschová – Alena Kulíková – Mgr. Krasimír Damjanov – Eva Bartošová: Od digitalizácie až k on-line sprístupneniu archívnych fondov a zbierok Archívu SMOPaJ
14:00 – 14:20	prof. Krzysztof Strykowski, PhD.: Polskie doświadczenia i perspektywy digitalizacji archiwaliów. <i>Polské skúsenosti a perspektívy digitalizácie archívnych dokumentov</i>
14:20 – 14:40	Dr. Brigitte Rigele, MAS: Digitalisierung mit Strategie und Standards – Work in progress im Wiener Stadt- und Landesarchiv. <i>Digitalizácia so stratégiou a štandardmi „nekončiaca práca“ vo Viedenskom mestskom a krajinskom archíve</i>
14:40 – 15:00	Szilveszter Dékány: Virtuális kiállítások és digitális tartalmak a Magyar Nemzeti Levéltárban. <i>Virtuálne výstavy a digitálny obsah na webovej stránke Maďarského národného archívu</i>
15:00 – 15:30	Prestávka
15:30 – 16:30	2. BLOK ROKOVANIA <i>Moderuje: doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.</i>
15:30 – 15:50	Mgr. Mária Mrižová, PhD.: Elektronický archív Slovenskej republiky
15:50 – 16:10	Mgr. Monika Péková: Od analógového archívneho dokumentu k jeho digitálnej kópii
16:10 – 16:30	Diskusia
16:30 – 17:00	Prezentácia firiem
17:00 – 19:00	Prehliadka mesta Liptovský Mikuláš
19:00 – 20:00	Večera
20:00	Prehliadka SMOPaJ

20. máj 2015

8:30 – 9:30

1. BLOK ROKOVANIA

Moderuje: prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.

8:30 – 8:50

Mgr. Mária Mrižová, PhD.: Modernizácia slovenského archívnictva

8:50 – 9:10

Mgr. David Valůšek: Zpřístupňování archiválií chráněných autorským zákonem. Teorie a praxe v České republice

9:10 – 9:30

Diskusia

9:30 – 10:00

Prestávka

10:00 – 11:00

2. BLOK ROKOVANIA

Moderuje: PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

10:00 – 11:00

Mgr. Mária Grófová – PhDr. Veronika Nováková, PhD. – doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.: 25. výročie založenia Spoločnosti slovenských archivárov

11:00 – 11:30

Diskusia

11:30 – 12:30

Obed

13:00 – 17:00

EXKURZIA

18:30

SPOLOČENSKÝ VEČER

21. máj 2015

9:00 – 10:10

1. BLOK ROKOVANIA

Moderuje: PhDr. Radoslav Ragač, PhD.

9:00 – 9:20

Mgr. Michal Bartal – Mgr. Daniela Tvrdoňová, PhD.:
Digitálna knižnica a digitálnych archív (OPIS II) – realizácia projektu digitalizácie v Slovenskom národnom archíve

9:20 – 9:40

Mgr. Kristína Sámelová – Mgr. Stanislav Gregor: História mesta Bratislavy v digitálnej podobe alebo Ako prepájame minulosť s budúcnosťou

9:40 – 10:00

Mgr. Daša Krčová – Mgr. Peter Kallo – Viliam Matuška:
Správa o stave digitalizácie v Archíve Železníc Slovenskej republiky

10:00 – 10:30

Prestávka

10:30 – 12:00

2. BLOK ROKOVANIA

Moderuje: Mgr. Mária Grófová

10:30 – 10:50

Mgr. Jana Kubíková: Archívne dokumenty NR SR ako súčasť Československej digitálnej knižnice

10:50 – 11:20

doc. PhDr. Juraj Šedivý, MAS, PhD. – Mgr. Ján Valo, PhD.:
Prezentácia a možnosti prístupu k digitalizátom archívnych dokumentov

11:20 – 11:40

Diskusia

11:40 – 12:00

ZÁVER A POĎAKOVANIE

Liptovský Mikuláš

49°04'56.8"N 19°36'59.3"E

- 1 Budova múzea Školská ul. 4 – Archívne dni
- 2 Budova múzea Ulica 1. mája
- 3 Železničná a autobusová stanica, MHD
- 4 Hotel Jánošík
- 5 Hotel Klar
- 6 Zástavka MHD Garbiarska
- 7 Zástavka MHD Rachmaninové námestie
- 8 Reštaurácia Reduta
- 9 Gymnázium M. M. Hodžu
- 10 Rímsko-katolícky kostol
- 11 Čerpacia stanica Shell
- 12 Obchodný dom Prior
- 13 Obchodný dom Hypernova
- 14 Obchodné centrum StopShop

Generálny sponzor

Medialni partneri

Sponzori

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ZAMESTNANCOV MESTSKÝCH ARCHÍVOV V ROKOCH 2013 – 2014

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ZAMESTNANCOV ARCHÍVU HLAVNÉHO MESTA SR BRATISLAVY V ROKOCH 2013 – 2014

2013

KODAY, Juraj. Bratislava. In MANDIĆ, Slobodan et al. *Slavic Capitals in 2D : History of Slavic Capitals Through the Archival Materials*. Ljubljana : Forum of Slavic Cultures, 2013, s. 19 – 27, 137 – 138. ISBN 978-961-92433-4-3.

KÚKEL, Ján. Ochrana cti. Súdne procesy na ochranu cti v období 1939 – 1940. In BYSTRICKÝ, Valerián – ROGUL'OVÁ, Jaroslava et al. *Storočie procesov. Súdy, politika a spoločnosť v moderných dejinách Slovenska*. Bratislava : Veda, 2013, s. 105 – 117. ISBN 978-80-224-1258-2.

KÚKEL, Ján. Zlatá bula bratislavská vydaná Matejom Korvínom (27. máj 1464); Odpustková listina kolégia kardinálov pre Kostol svätého Vavrinca v Bratislave (4. júl 1493). In PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav (eds.). *Klenoty slovenských archívov. Jewels of the slovak archives*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, 2013, s. 48 – 49 a 64 – 65. ISBN 978-80-224-1335-0.

KÚKEL, Ján – SÁMELOVÁ-TVRDOŇOVÁ, Kristína. Bratislava pod kuratelou národného výboru a jeho útvarov v rokoch 1945 – 1968. In KVASNICOVÁ, Oľga – MUNKOVÁ, Mária (eds.). *Verejná správa po roku 1945 v zrkadle archívnych dokumentov*. Bratislava : Spoločnosť slovenských archivárov, 2013, s. 187 – 199. ISBN 978-80-971356-0-7.

NÉMETHOVÁ, Silvia. *Krátka história obce Tomášov* [online]. Dostupné na internete: <<http://www.new.tomasov.sk/>>.

RAGAČOVÁ, Júlia. Profesor Jozef Novák laureátom Ceny predsedu Národnej rady SR za rozvoj kultúry a humanitného vzdelávania! In *Fórum archivárov*, 2013, roč. XXII, č. 1, s. 22.

RAGAČOVÁ, Júlia. Jún v znamení udeľovania vy-

znamenání archivárom... In *Fórum archivárov*, roč. XXII, 2013, č. 2, s. 44.

RAGAČOVÁ, Júlia. Potulky po južných Čechách (exkurzia Spoločnosti slovenských archivárov 9. – 10. októbra 2013). In *Fórum archivárov*, 2013, roč. XXII, č. 3 – 4, s. 66 – 68.

RAGAČOVÁ, Júlia. ČAS V ROCE 2012. Ročenka České archivní společnosti (anotácia). In *Fórum archivárov*, 2013, roč. XXII, č. 3 – 4, s. 86 – 88.

RAGAČOVÁ, Júlia. Ako sa meral čas. In *Pamiatky a múzeá*, 2013, č. 4, s. 68.

KMOCHOVÁ, Hana – RAGAČOVÁ, Júlia – KAHUDA, Jan – SMITKA, Jiří. Medaile Za zásluhy o české archivnictví 2012. In *ČAS V ROCE 2012. Ročenka České archivní společnosti*. Praha : Česká archivní společnost, 2013, s. 169 – 175. ISBN 978-80-904688-3-2.

RAGAČOVÁ, Júlia. Sborník archivních prací 2011/1, 2 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 1, s. 170 – 173.

RAGAČOVÁ, Júlia. Výstava archívnych dokumentov : Neznáme poklady francúzsko-slovenskej histórie. In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 2, s. 171 – 174.

RAGAČOVÁ, Júlia. Sborník archivních prací 2012/1, 2 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 2, s. 140 – 143.

RAGAČOVÁ, Júlia. Žobráka sme si vydupali. In *Turčiansky telegraf*, 2013, roč. 3, č. 5, s. 4.

SÁMELOVÁ, Kristína. Konferencia Zbojníctvo na Slovensku (správa). In *Slovenská archivistika*, 2013, roč. XLVIII, č. 2, s. 183 – 184.

SÁMELOVÁ, Kristína. „Josef Wimmer's Söhne“ – obchod na korze trochu inak. In *Bratislava. Zborník Múzea mesta Bratislavy 2013*. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2013, roč. XXV, s. 91 – 108.

SÁMELOVÁ, Kristína. Kniha bratislavských majstrov pekárov (1588 – 1719); Firmenbuch – inkorporačná kniha členov Bratislavskej obchodníckej gildy (1857 – 1871). In PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav. (eds.). *Klenoty slovenských archívov. Jewels of the slovak archives*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, 2013, s. 84 – 85 a 188 – 189. ISBN 978-80-224-1335-0.

VIGLAŠ, Peter. Bratislava. In MANDIĆ, Slobodan et al. *Slavic Capitals in 2D: History of Slavic Capitals Through the Archival Materials*. Ljubljana : Forum of Slavic Cultures, 2013, s. 19 – 27, 137 – 138. ISBN 978-961-92433-4-3.

VIGLAŠ, Peter. Listina Žigmunda Luxemburského, ktorou potvrdzuje mestu Bratislava právo používať mestský erb a pečať (8. júl 1436); Listina, ktorou Ferdinand III. priznáva uhorské zemianstvo Matejovi Winklerovi a jeho potomkom (6. máj 1665). In PAVLÍKOVÁ, Lenka – VRTEL, Ladislav. (eds.). *Klenoty slovenských archívov. Jewels of the slovak archives*. Bratislava : VEDA, vydavateľstvo SAV, 2013, s. 44 – 45 a 120 – 121. ISBN 978-80-224-1335-0.

2014

GREGOR, Stanislav – SÁMELOVÁ, Kristína. Návšteva prvej tajomníčky a konzulky Spolkovej republiky Nemecko v Archíve hlavného mesta SR Bratislavy. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 3 – 4, s. 78 – 82.

KAČKOVIČOVÁ, Mária. Reformné úsilie Štátnej banky československej. Pokusy o reformu Štátnej banky československej v rokoch 1968 – 1969. In CHUDJÁK, František – HALLON, Ľudovít – LEKOVÁ, Andrea (eds.). *Centrálne bankovníctvo v stredoeurópskom priestore*. Bratislava: NBS, 2014, s. 186 – 191. ISBN 978-80-8043-202-7.

KODAY, Juraj – GREGOR, Stanislav. Medzinárodná konferencia výskum dejín knižnej kultúry na Slovensku a v stredoeurópskom priestore (správa). In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, 2014, č. 1 (v tlači).

KÚKEL, Ján. Boj o víno. In *Na sútoku riek. Život v slovensko-rakúskom pohraničí*. Bratislava : Štátny archív v Bratislave, 2014, s. 196 – 204. ISBN 978-80-224-1387-9.

LUZ, Rastislav. Pochovávanie vo svätojurskom

Kostole sv. Juraja vo svetle archívnych prameňov. In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 1 (v tlači).

LUZ, Rastislav. Mestečko Svätý Jur a jeho obyvatelia v roku 1559. In *Historika*, 2014, roč. 3, č. 1, s. 21 – 23.

NÉMETHOVÁ, Silvia. A vashonvéd és egyéb hadi segélyalapok Pozsonyban a Nagyháború idején (Železný honvéd a vojenské dobročinné základiny počas Veľkej vojny v Prešporku). In *Katonaújság*, 6/2014, Budapest.

NÉMETHOVÁ, Silvia. *Významné osobnosti obce Tomášov* [online]. Dostupné na internete: <<http://www.new.tomasov.sk/>>.

NÉMETHOVÁ, Silvia. Odborná konferencia Obdobie vlády Mikuláša Horthyho v Maďarsku a politická i spoločenská situácia v susedných krajinách v rokoch 1918 – 1945. In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, 2014, č. 1 (v tlači).

NÉMETHOVÁ, Silvia. Az Esterházy család cseszneli ága (források és tanulmányok az Esterházy család cseszneli ágának történetéhez I. In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 1 (v tlači).

NÉMETHOVÁ, Silvia. Maďarské archívne dni v Szekszárde. In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 2 (v tlači).

RAGAČOVÁ, Júlia. Udelenie medaily Za zásluhy o verejnú správu. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 1, s. 31–32.

RAGAČOVÁ, Júlia. Falza na českém uměleckém a starožitnickém trhu. Sborník příspěvků ze semináře. (Recenzia). Praha : Asociace muzeí a galerií České republiky, 2012. CD-R. ISBN 978-80-86611-49-5. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 1, s. 43–45.

RAGAČOVÁ, Júlia. Archivní časopis 1 – 4/2013 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 1 (v tlači).

RAGAČOVÁ, Júlia. Jubilantka v Archíve Matice slovenskej. In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 1 (v tlači).

RAGAČOVÁ, Júlia. Sborník archivních prací

1 – 2/2013 (anotácia). In *Slovenská archivistika*, 2014, roč. XLIX, č. 1 (v tlači).

RAGAČOVÁ, Júlia. Výstava Ako sa meral čas/How the time was measured. In *Muzeológia a kultúrne dedičstvo*, 2014, č. 1, s. 148 – 151.

RAGAČOVÁ, Júlia. ČAS v roce 2013. Ročenka České archívni spoločnosti. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 2, s. 50 – 52.

RAGAČOVÁ, Júlia. Osobnosti v živote rodín. Vzory a authority, ktoré formovali osudy našich predkov. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 3 – 4, s. 78 – 82.

RAGAČOVÁ, Júlia. Za JUDr. PhDr. Františkom Palcom (27. 6. 1931 – 28. 11. 2014). In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 3 – 4, s. 109 – 111.

SÁMELOVÁ, Kristína. Wimmerovci – sonda do života obchodníckej rodiny z Prešporka. In *Na sútoku riek. Život v slovensko-rakúskom pohraničí*. Bratislava: Štátny archív v Bratislave, 2014, s. 327 – 342. ISBN 978-80-224-1387-9.

VIGLAŠ, Peter. Zaniknuté značky dunajskej povodne z roku 1775 v Bratislave (spoluautor). In *Acta hydrologica Slovaca*, 2014, roč. 15, č. 2, s. 308 – 319.

Vypracovala Júlia Ragačová
Archív hl. mesta SR Bratislavy

PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ ZAMESTNANCOV ARCHÍVU MESTA KOŠICE V ROKOCH 2012 – 2014

2012

ANNA, Peter. Charlesov cirkus v Košiciach – Život v Starom Meste pred 100 rokmi. In *Staromestské listy*, september – október 2012, č. 3, s. 5.

BARTOŠ, Martin – SZEGHY, Gabriel. Erbové listiny v archíve mesta Košice (Osud jednej armálnej zbierky). In *Slovenská archivistika*, roč. XLVII, 2012, č. 2, s. 80 – 98.

HAJDUOVÁ, Mária. *Archív mesta Košice. Informatívny sprievodca*. Košice : Mesto Košice – Archív mes-

ta Košice, 2012, 20 s.

HAJDUOVÁ, Mária. *The Košice City Archives. Information guide*. Košice : Mesto Košice – Archív mesta Košice, 2012, 20 s.

HAJDUOVÁ, Mária. Archív mesta Košice v minulosti a dnes. In AMBRUŠOVÁ, Uršula. – FEDORČÁK, Peter. (Eds.). *Košice inštitucionálna základňa kultúry, školstva a vedy (k 140. výročiu založenia Východoslovenského múzea v Košiciach)*. Košice : UPJŠ v Košiciach, Filozofická fakulta, 2012, s. 89 – 98.

HAJDUOVÁ, Mária. Archív mesta Košice po roku. In *Fórum archivárov*, 2012, roč. XXI, č. 3, s. 14 – 17.

SZEGHY, Gabriel. Transkripčia priezvisk? (Alebo zopár poznámok k posledným reakciám). In *Medea – Studia mediaevalia et antiqua*, 2010 – 2011, roč. XIV./XV., Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, 2012, s. 145 – 152.

SZEGHY, Gabriel. Najstaršia produkcia hodnovného miesta Jasov v Archíve mesta Košice. In ŠTRBÁK, Ambróz (ed.). *Jasovskí premonštráti v premenách času. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Košice : Rád premonštrátov, Opátstvo sv. Jána Krstiteľa Jasov, 2012. s. 43 – 56.

2013

ANNA, Peter. Trhovisko na Dominikánskom námestí má svoje roky. In *Staromestské listy*, marec – apríl 2013, č. 2, s. 5.

ANNA, Peter. Radnica starého mesta. In *Staromestské listy*, máj – jún 2013, č. 3, s. 5.

ANNA, Peter. Hradobný múr – historická vzácnosť v novom šate. In *Staromestské listy*, január – február 2013, č. 1, s. 5.

ANNA, Peter. Tradícia hokeja v Košiciach. In *Pamiatky a múzea*, roč. 62, 2013, č. 4, s. 38 – 42.

HAJDUOVÁ, Mária – OSTROLUCKÁ, Milena. Košické archívy – pramenná základňa histórie mesta. In *Historická revue*, špeciál, 2013, s. 58 – 62.

HAJDUOVÁ, Mária – BARTOŠ, Martin (eds.). *Košice in the Coordinates of European History*. Košice : The City of Košice, The Košice City Archives, 2013, 413 s.

SZEGHY, Gabriel. *Lukovištia. Dejiny obce do roku 1945 a niečo navyše...* Lukovištia : Obecný úrad 2013, 159 s.

SZEGHY, Gabriel (ed.). *Košické historické zošity 23/2013*. Zborník Dejepisného spolku v Košiciach. Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2013, 59 s.

SZEGHY, Gabriel. Stredoveké a ranonovoveké pečate mestečiek historickej Abovskej stolice alebo najstaršie pečate mestečiek v Abovskej stolici. In BODNÁROVÁ, Miloslava (ed.). *Príspevky k starším dejinám slovenských miest a mestečiek*. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2013, s. 295 – 323.

SZEGHY, Gabriel. Zbierka šľachtických armálesov v Archíve mesta Košice. In *Košické historické zošity 23/2013*. Zborník Dejepisného spolku v Košiciach. Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2013, s. 31 – 33.

SZEGHY, Gabriel. Katedrálny chrám košických gréckokatolíkov. In *Pamiatky a múzeá*, roč. 62, 2013, č. 3, s. 40 – 45.

2014

ANNA, Peter. *Lipovník 1364 – 2014*. Košice 2014, 42 s.

ANNA, Peter. Košické vojnové leto 1914. In *Staromestské listy*, máj – jún 2014, č. 3, s. 5.

ANNA, Peter. Imrich Emanuel Roth. In *Staromestské listy*, júl – august 2014, č. 4, s. 5.

BARTOŠ, Martin. Počiatky rodu Kolacskovszkých z Kolačkova. In *Historica Carpatica*, Košice, 2014, s. 7 – 18.

BARTOŠ, Martin. (Anotácia) GAYER, Veronika – OTČENÁŠOVÁ, Slávka – ZAHORÁN, Csaba (Eds.). *Remembering the City. A Guide Through The of Košice*. Budapest – Košice : Terra Recognita Alapítvány a Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2013, 125 s. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 1, s. 41 – 42.

HAJDUOVÁ, Mária – BARTOŠ, Martin (eds). *Košice v súradniciach európskych dejín*. Košice : Mesto Košice – Archív mesta Košice, 2014, 413 s.

HAJDU, Mária – BARTOŠ, Martin (eds). *Kassa az európai történelem kontextusában*. Kassa : Város Önkormányzata, Kassa Város Levéltára, 2014. 410 s.

SZEGHY, Gabriel (ed.). *Košické historické zošity 24/2014*. Zborník Dejepisného spolku v Košiciach. Košice : Dejepisný spolok v Košiciach, 2013, 87 s.

SZEGHY, Gabriel. Od hlavného kapitána mesta až po vznik a vývoj policajného kapitanátu v Košiciach. In *Vojenská história*, 2014, č. 2, s. 21 – 45.

SZEGHY, Gabriel. Správy o veriacich východného obradu v Košiciach a v okolí. In MRZA, Eva – SYRNÝ, Marek (eds.) *Valašská kolonizácia na Slovensku a slovenská kolonizácia v Rumunsku*. Banská Bystrica : Múzeum Slovenského národného povstania, 2014, s. 40 – 53.

SZEGHY, Gabriel. Výstavy privilegiálnych listín v Košiciach. In *Fórum archivárov*, 2014, roč. XXIII, č. 1, s. 25 – 26.

Pravidelné oznamy o aktuálnom dianí na webovej stránke mesta Košice.

Vypracoval Gabriel Szeghy
Archív mesta Košice

Dobový pohľad na Košice

NOVINKY Z ICA

POČÍTAČOVÝ EXPERT NOVÝM PREZIDENTOM MEDZINÁRODNEJ RADY ARCHÍVOV

Doterajší prezident Medzinárodnej rady archívov (ICA – *International Council of Archives*) Martin Berends, riaditeľ Holandského národného archívu, v októbri 2014 odovzdal prezidentský post svojmu nástupcovi, ktorým sa na ďalšie štyri roky stal David Fricker, riaditeľ Austrálskeho národného archívu. Je prvým Austráľčanom, ktorý obsadil takú vysokú funkciu vo svete medzinárodného archívnictva.

David Fricker pritom nie je „klasický“ archivár. V roku 1979 skončil bakalárske štúdium výpočtovej techniky a svoju kariéru začal na Austrálskej colnej správe. Zastával viacero pozícií, riadil významné inovatívne projekty pre spracovanie osobných údajov a riadenie nákladov. V roku 1987 prešiel do súkromnej počítačovej firmy ako *Senior Consultant* a *Account Manager* a pracoval s klientmi z vládneho sektora pre obranu, vedu a imigráciu na informačnom manažmente, strategickom plánovaní a projektovom riadení. V roku 1993 založil *Business Synetics*, poradenskú spoločnosť poskytujúcu informačné systémy, zlepšujúce služby širokého spektra vládnej agendy, vrátane financií, zdravotníctva, prisťahovalectva a spravodajskej služby.

Začiatkom obdobia zmien a mimoriadneho rastu jeho kariéry bol vstup do Austrálskej bezpečnostnej spravodajskej organizácie (ASIO – *Australian Security Intelligence Organisation*) v roku 2002. Päť rokov zastával pozíciu riaditeľa IT, zavádzajúc inovácie v technickej infraštruktúre a digitálnom informačnom manažmente. Potom bol menovaný do funkcie námestníka generálneho riaditeľa pre riadenie programu zmeny v rámci sústavy ľudského kapitálu, spravodajstva a informačnej politiky, legislatívnej reformy, ochrany bezpečnostnej politiky a výstavby nového ústredia ASIO. Zo spravodajských služieb viedla cesta D. Frickera do Austrálskeho národného archívu, ktorého riaditeľom sa stal v roku 2012. Jeho strategickou úlohou bolo zabezpečiť prechod na elektronické záznamy v celej štátnej správe, rozšírenie ochranných možností pre papierové, audiovizuálne a digitálne záznamy, odtajnenie citlivých archívnych

Nový prezident Medzinárodnej rady archívov David Fricker

dokumentov a využívanie inovatívnych technológií pre zlepšenie prístupu verejnosti k archívnyim prameňom.

David Fricker bol aktívnym členom ICA od roku 2012, keď hostil archívny kongres v Brisbane a dosiahol funkciu prezidenta Fóra národných archivárov pri ICA (FAN – *Forum of National Archivists*). Je absolventom Austrálskeho inštitútu riaditeľov spoločností.

David Fricker vyhlásil, že obrovské množstvo informácií, ktoré ľudia vytvárajú, zhromažďujú, vyhľadávajú a používajú, je to, čo odlišuje 21. storočie od ostatných epoch ľudskej histórie. Informácie a kontrola nad nimi definuje schopnosť vlád pracovať s transparentnosťou, integritou a bezpečnosťou. Zároveň definuje, do akej miery je zabezpečené súkromie jednotlivca, prístup k spravodlivosti a prosperite. V hyperprepojenom svete, ktorý je zaplavený dátami, je nevyhnutné mať prístup k spoľahlivým informáciám, ktoré sú záväzné, kompletne, použiteľné a prístupné. V tomto svete rastie dôležitosť archivárov

a archívnych inštitúcií. Archivári majú totiž hlboké porozumenie pre informácie. „Rozumieme ich zraniteľnosti, citlivosti a samozrejme, ich trvalej hodnote. Máme veľa čo ponúknuť vládam, obchodu a širšiemu spoločenstvu pri stretávaní sa s problémami moderného sveta, a ja viem, že naše príspevky budú vítané a ocenené.“ - hovorí David Fricker.

Zvolenie počítačového experta za prezidenta Medzinárodnej rady archívov naznačuje potrebu riešenia úloh, ktoré stoja pred archívmi a archivárskou profesiou na celom svete. Podľa Davida Frickera je diskusia o informačnej politike príliš zameraná iba na technológie pri riešení problémov s digitalizáciou, spracovaním veľkých objemov dát a globalizáciou digitálnej ekonomiky, no rovnako dôležité sú otázky „infopolitiky“, ako je otvorená vláda, národná bezpečnosť, právo na informácie a súkromie jednotlivca. Technológie sa neustále rozvíjajú a staré sú nahradzované novými, ale archívy musia vydržať večne. Uchovanie svetového digitálneho dedičstva bude vyžadovať trvalé, koordinované úsilie a partnerstvo s mnohými organizáciami po celom svete. ICA, združujúca archivárov dvesto krajín sveta, je na najlepšej ceste zvýšiť svoj vplyv vo všetkých sférach života. David Fricker je hrdý na to, že je prezidentom ICA v čase „informačného nadbytku“, keď svet hľadá riešenia problémov, ktoré prináša digitálny vek.

V rozhovore pre časopis *Flash* David Fricker prezradil svoje vízie, ktoré chce naplňať v kresle prezidenta ICA. Z jeho myšlienok vyberáme niekoľko najzaujímavejších.

Digital je termín, pod ktorý možno zhrnúť najväčšie výzvy pre archivárov, ktoré sú zároveň ich najväčšou príležitosťou. Archivári však musia nájsť nové spôsoby práce. Musia prehodnotiť prístupy ocenenia digitálnych informácií pre ich hodnotu a ich obrovský potenciál pre opakované použitie. Musia sa zaoberať technologickým zastarávaním a zabezpečiť, že môžu digitálne informácie zachovávať a sprístupňovať dlhodobo, musia byť pripravení ochrániť ich pre budúci svet, ktorý si možno len ťažko predstaviť. Skutočnou otázkou pre D. Frickera je, ako udržať hodnoty a princípy archívnictva v rýchlo sa meniacich sociálnych a obchodných súvislostiach posilňovaných technickou revolúciou?

ICA má potenciál byť vysoko vplyvným a silným iniciátorom tejto zmeny. Prostredníctvom

siete svojich pobočiek, sekcií a expertných skupín môže spoločne pracovať na rozvoji stratégií a politiky, ktoré ju budú posúvať dopredu a vďaka solidarite bude môcť poskytovať pomoc tým archívom, ktoré sú finančne a kapacitne menej schopné meniť sa.

Najväčšou silou ICA sú ľudia. ICA je unikátnou a reprezentatívnou komunitou členov. Spojená sila členskej základne dáva ICA intelektuálny kapitál, ktorý je neporovnateľný so žiadnou inou entitou. Ak sa ICA podarí uplatniť silu svojho členstva a zapojí do práce každého člena, potom nie je problém, ktorý by sa nedal vyriešiť, a nie je žiadne riešenie, ktoré by nemohlo byť vykonané. Preto je dôležité, aby každá pobočka bola plne aktívna a zamestnaná, aby sa členovia v rámci komunity navzájom obohacovali a delili sa o svoje intelektuálne schopnosti na budovanie kapacity a pozdvihnutie profilu archívov a registratúr na celom svete.

ICA potrebuje oveľa efektívnejšie využívať technológie a internet na výmenu svojich myšlienok a zdrojov, no internetové pripojenie nie je všade na svete rovnaké. Archivári musia byť kreatívni, inovatívni a flexibilní pri hľadaní riešení toho, ako zabezpečiť, aby tzv. digitálna priepasť nevylučovala niektorého z členov spoločnosti. Efektívne partnerstvo má mnohonásobný efekt. Zdieľaním znalostí a zdrojov môže byť zvýšený vplyv a dôveryhodnosť ICA a posilnené hodnoty, na ktoré kladie dôraz.

Martina Orosová
Archív Pamiatkového úradu SR

Zdroje:

Interview with David Fricker, Director-General of the National Archives of Australia and President-elect of the ICA. In *Flash – News from ICA*, 2014, č. 28, s. 12-13. ISSN 1728-533X.

National Archives of Australia, Leadership team, David Fricker, Biography [online], [cit. 2015-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.naa.gov.au/about-us/organisation/leadership/david-fricker.aspx>>. HEMSLEY, Paul. National Archives chief David Fricker elected to lead the world in record keeping. In *ICT, Management* [online], [cit. 2015-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.government-news.com.au/2014/04/national-archives-chief-david-fricker-elected-lead-world-record-keeping/>>.

THOMSON, Phillip. International job for Canberra archives boss David Fricker. In *The Canberra Times*, 16. 4. 2014 [online], [cit. 2015-2-23]. Dostupné na internete: <<http://www.canberratimes.com.au/national/public-service/international-job-for-canberra-archives-boss-david-fricker-20141016-116uws.html>>.

AKTUÁLNE ZO ŽIVOTA ARCHIVÁROV

ARCHÍV MESTA KOŠICE BOHATŠÍ O ĎALŠÍ VÝNIMOČNÝ STROJ

Iste je paradoxom, že ani jeden z archívov na Slovensku sa nemôže pochváliť takou starostlivosťou, akej sa dnes dostáva jedinému mestskému archívu na Slovensku od svojho zriaďovateľa Mesta Košice. Kým štátne archívy so svojimi pobočkami bojujú v rámci Ministerstva vnútra SR doslova o prežitie, Archív mesta Košice je v súčasnosti materiálovo-technicky, priestorovo a personálne vybavený tak, že môže byť pre ostatné archívy na Slovensku vzorom. Za posledné roky sme v tomto smere zaznamenali viaceré úspechy: otvorili a vybavili sme novú študovňu, minulý rok sme dostali ďalšie, nové priestory v najkrajšej časti historického jadra na Hlavnej ulici č. 70 spolu s regálmi s úložnou kapacitou 1 000 bežných metrov. V rámci stavebnej údržby neustále rekonštruujeme a modernizujeme priestory účelovej archívnej budovy, disponujeme kvalitným skenerom na formát A2, počítačmi, farebnou tlačiarňou a teraz k nim pribudol ďalší, v slovenských archívnych podmienkach výnimočný stroj Leanlift, ktorý bude slúžiť na uloženie historických máp a plánov archívu.

Zbierka máp a plánov nášho archívu je výnimočná. Vznikla v rokoch 1951 – 1952 z nálezov „v zákutiach“ archívu, ktoré usporiadal vtedajší riaditeľ archívu Dr. Ondrej R. Halaga. Obsahuje viac ako 2 500 kusov máp z rokov 1741 – 1942. Spracovateľ ju roztriedil do skupín I. – V., pričom skupina III. – Detaily mesta a chotára Košíc – sa pre svoju informačnú sýtosť člení na podskupiny označené arabskými písmenami. Napríklad pod písmenom a) nájdeme situačné plány ulíc, pozemkov, parceláciu, pod písmenom b) verejné budovy, kostoly, kláštory, cintoríny, umelecké stavby, v podskupine označenej písmenom c) kasárne a vojenské objekty, v podskupine d) plány kanalizácie a vodovodnej siete mesta atď. Ide o obrovské množstvo máp a plánov rozmerov od A0 po A4, ktoré sú dôležitým prameňom k výskumu dejín výstavby či topografie mesta. Výhodou stroja, okrem efektívneho využitia malého skladovacieho priestoru, je i rýchla a bezpečná manipulácia prostredníctvom panelu s ovládacími prvkami klávesnice cez displej.

Značná časť plánov sa možno aj pre ich neadekvátne uloženie a nešetrné zaobchádzanie v minulosti poškodila, preto v zmysle § 13 písm. c zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach bol prístup k ich bádaniu obmedzený. Vďaka pochopeniu orgánov mesta sa nákup stroja zaradil medzi kapitálové požiadavky archívu a jeho dodávka sa zrealizovala v novembri 2014. Sme radi, že po zreštaurovaní a uložení plánov do nového systému Lean-lift, bude verejnosti sprístupnená aj táto zbierka doplnená o ďalšie prírastky, ktoré archív medzičasom prevzal.

Teší nás, že podobne ako v dávnej minulosti, i dnes mesto Košice dbá o záchranu a stará sa o zachovanie svojho historického archívneho dedičstva. Nie je to len vyjadrením vzťahu predstaviteľov mesta k jeho histórii, ale pre nás archivárov, strážcov tohto pokladu nesmiernej ceny, aj obrovským záväzkom odvádzať stále kvalitnejšiu prácu.

*Mária Hajduová
Archív mesta Košice*

BRANNÝ DEŇ V SLOVENSKOM NÁRODNOM ARCHÍVE

Ako najlepšie utužiť kolektív, ak nie aktivitami, ktoré vyžadujú spoluprácu a dobrý výsledok je možné dosiahnuť len úsilím celého kolektívu či tímu? S touto myšlienkou sme sa v Slovenskom národnom archíve rozhodli v septembri 2014 zorganizovať branný deň, v modernej terminológii nazývaný aj tímbuilding (teambuilding). Od posledného takéhoto podujatia uplynulo v našej inštitúcii neuveriteľných 27 rokov (1987), preto bol tento nápad spočiatku prijímaný s obavami, ktoré sa však ukázali ako úplne neopodstatnené.

Organizátori zostavili program tak, aby všetky súťažné disciplíny mohli absolvovať aj skôr narodené kolegyne a kolegovia, preto vek rozhodne nebol prekážkou. Pracovníci jednotlivých oddelení vytvorili súťažné tímy, konkrétne jeden z oddelenia nových fondov, druhý z oddelenia starých fondov, ďalší z oddelenia predarchívnej starostlivosti, ktoré sa pre nízky počet členov spojilo s oddelením archívnych informačných služieb, z oddelenia ochrany archívnych dokumentov a zapojil sa aj úsek riaditeľa, samozrejme za vzornej účasti jeho vedúceho Radoslava Ragača. Miestom konania bol areál Slovenského národného archívu. I keď na našom kopci väčšinu dní v roku fúka, v tento deň k nám bolo počasie zhovievavé.

Jednotlivé súťažné disciplíny sme zadelili do troch okruhov. V prvom si súťažiaci otestovali svoje archívne zručnosti, do ktorých určite patrí navliekanie šnúrok do spisových dosiek, skladanie archívnych škatúl, viazanie skartu a následný hod vytvoreným balíkom, pri ktorom sa tento nesmel rozpadnúť a slalom s archívnym vozíkom. Každý archivár dobre vie, že nie vždy sa vozíku chce ísť tam, kde sa ho snaží aj s celým nákladom dokumentov dostať. Každá disciplína sa robila na čas a za jej absolvovanie dostávali súťažiaci body, ktoré sa priebežne zapisovali a sčítavali.

Druhý okruh súťaže sa zamerl na pohybové aktivity. Nechýbal tradičný hod granátom, triafanie na cieľ, ktorým boli pyramídy z plechoviek, štafeta so stolnoteniskovou loptičkou a na záver tejto časti absolvovali súťažiaci hľadanie archívneho pokladu. Na štarte dostal každý tím prvú indíciu, ktorá ho mala zaviesť k ďalšiemu ukrytému odkazu. Na konci cesty čakala sladká odmena. Táto disciplína si vyžadovala dobrú orientáciu v budove i štipku fantázie.

Obr. 1 Slalom s archívnym vozíkom

Obr. 2 Hod granátom

Obr. 3 Víťazný tím oddelenia nových fondov s putovným pohárom

Záverečný súťažný okruh predstavoval vedomostný kvíz, ktorý mal preveriť vedomosti archivárov. Aby to nebolo úplne jednoduché a jednotvárne, pozostával z piatich častí. Súťažiaci museli identifikovať budovy slovenských archívov, osobnosti riaditeľov Slovenského národného archívu, známe archívne dokumenty, poskladať z písmen archívne termíny a zodpovedať otázky vyžadujúce praktické znalosti.

Po ukončení poslednej disciplíny sa spočítali získané body a pristúpilo sa k vyhláseniu výsledkov.

Z víťazstva sa tešil tím z oddelenia nových fondov, ktorý si prevzal z rúk riaditeľa putovný pohár. Veríme, že takýmto spôsobom sa nám podarilo utužiť náš kolektív a dúfame, že sme inšpirovali aj kolegov z iných archívov zorganizovať podobné športové podujatie. Nádejame sa, že i tento rok budeme v začatej iniciatíve pokračovať a postupne sa z nej stane obnovená tradícia.

*Ivana Červenková
Slovenský národný archív*

SLOVENSKÁ KRONIKA 2014

Národné osvetové centrum spolu so Slovenským národným archívom, Etnografickým múzeom v Martine a Združením miest a obcí Slovenska vyhlásilo každoročnú súťaž Slovenská kronika 2014, ktorej cieľom bolo oceniť uchovávanie nehmotného kultúrno-spoločenského dedičstva formou tvorby kroník, monografií obcí a miest. Päťčlenná porota súťaže Slovenská kronika 2014, ktorej predsedá riaditeľ Slovenského národného archívu PhDr. Radoslav Ragač PhD., odborne hodnotila

Obr. 1 Ocenená monografia Prievidze

Obr. 2 Mária Adamová, Viera Krakovská podpredsedníčka ZMOS a riaditeľ SNA PhDr. Radoslav Ragač, PhD

Obr. 3 PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., Viera Krakovská podpredsedníčka ZMOS a riaditeľ SNA PhDr. Radoslav Ragač, PhD.

celkovo 26 kroník a 58 monografií obcí a miest. Podľa propozícií súťaže porota posudzovala len monografie vydané do roku 2013.

Výsledkom náročnej práce poroty bolo vyhodnotenie prác v jednotlivých kategóriách kronika obce do 1000 obyvateľov, nad 1000 obyvateľov, kronika krajského mesta, kronika okresného mesta, mesta, mestskej časti či spolku, folklórneho súboru, školy a pod. Ocenené boli monografie obcí, miest. Udelených bolo niekoľko mimoriadnych cien, ktorými porota odmenila práce alebo autorov za ich prínos v systematickom mapovaní obyčajov regiónu.

Slávnostné udeľovanie cien sa konalo v stredu 26. novembra 2014 v priestoroch Slovenského národného múzea v Martine za prítomnosti vyhlasovateľov súťaže. Všetky práce zaslané do súťaže boli vystavené na nahliadnutie v sále múzea.

Ocenené boli kroniky obcí Rakovo, Visolaje či Toporec. Za krajské mestá v kronikách cenu získal Trenčín. Za okresné kroniky si cenu odniesla Prievidza. Za najdlhšie vedenú kroniku bola ocenená Banská Bystrica, ktorá ju vedie bez prerušenia od 16. storočia. Cenu za dlhoročne pôsobiaceho kronikára získal Juraj Martinka z obce Visolaje, ktorý vedie kroniku od roku 1968. Pri prezeraní súťažných monografií šla z rúk do rúk monografia Prievidze, ktorej zostavovateľom i autorom jednej zo statí bol prof. PhDr. Ján Lukačka, CSc., vedúci Katedry slovenských dejín FiF UK. Získala hlavnú cenu v monografiách miest a mestských častí. Hlavnú cenu za monografiu obcí získali Rejdová a autor Ing. Ján Kolesár, Jarok v premenách času a zostavovateľa PhDr. Peter Keresteš, PhD. riaditeľ Štátneho archívu v Nitre a Peter Vince. Pri udeľovaní špeciálnych cien si porota vybrala autorov, teda autorky, ktoré sú prínosom pre svoje regióny, pretože sa snažia systematicky mapovať a zviditeľňovať región, z ktorého pochádzajú, alebo v ňom pôsobia. Ocenené boli Mária Adamová, bý-

valá riaditeľka Štátneho archívu v Banskej Bystrici, pobočka Lučenec za propagáciu Lučenca a okolia, PhDr. Zuzana Kollárová, PhD. zo Štátneho archívu v Levoči, pobočka Poprad za prezentáciu Spiša a Terézia Kvapilová za Záhorie.

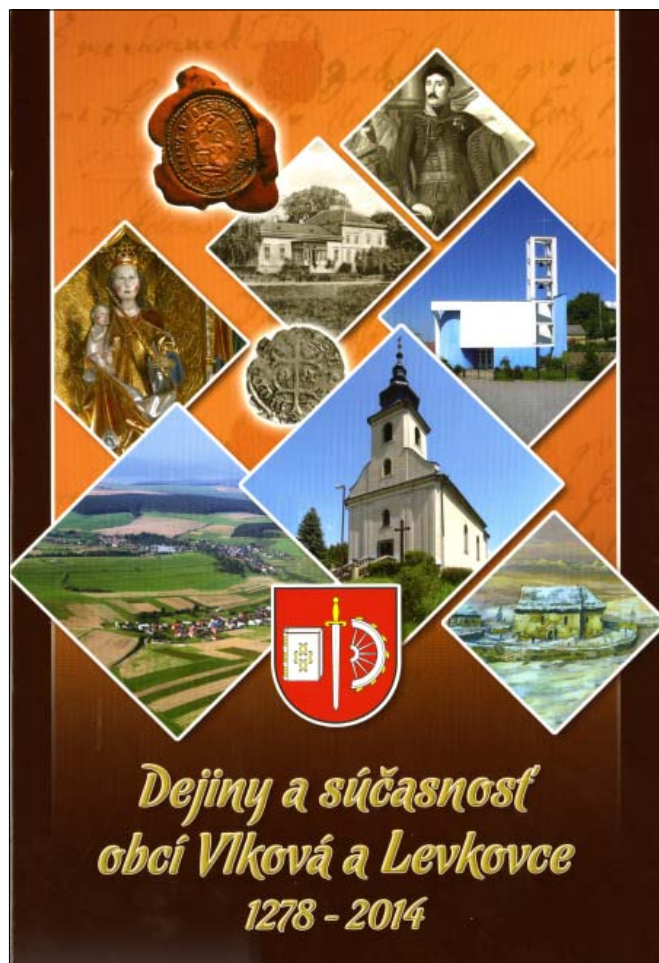
Nie je náhodou, že pri oceňovaní v kategórii monografie a pri špeciálnych cenách boli ocenení archivári a nielen v tomto ročníku 2014. Keď si pozriete roky dozadu, zistíte, že sa tam mená archivárov objavujú pravidelne. Práve pracovníci archívov, či historici – archivári, sú prvými, ktorí sa dostanú do kontaktu s dokumentmi k histórii miest, obcí, škôl, podnikov a vidia potenciál, ktorý skrývajú. V archívoch sa nachádzajú i niekoľko tisíc zväzkové, odborne zamerané a budované knižnice, ktoré sú zdrojom údajov potrebných pre vznik monografie. Zbierky fotografií, súčasnej dokumentácie a samotné ocenené kroniky sú prameňmi, ktoré sú pre doplnenie monografie nevyhnutné.

Oceneným blahoželáme a ostatným dávame do pozornosti, aby svoje práce nezabudli prihlásiť do ročníka 2015, lebo konkurencia je hnacou silou pre kvalitnejšie výsledky a zvyšuje úroveň predkladaných prác z roka na rok, ako zhodnotil predseda poroty PhDr. Radoslav Ragač, PhD.

Marta Bednárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

Z PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI POPRADSKÉHO ARCHÍVU

Popradský archív mal dlho prívlastok – Archív na kolieskach. V minulosti túto myšlienku vyslovil doc. Ivan Chalupecký a keďže zodpovedala pravde, veľmi rýchlo sa spomenuté pomenovanie udomácnilo. Kolektív pracovníčok pôsobiacich na jednom pracovisku už viac ako 20 rokov, vyvinul veľké úsilie na to, aby sa tento pejoratívny prívlastok zmenil. Okrem každodennej poctivo vykonávanej archivárskej práce sa ukázalo, že na spoločenské povedomie má veľký vplyv publikačná činnosť, spolupráca s médiami, organizovanie exkurzií, prednášok a výstav pre verejnosť, či obdobných kultúrno-výchovných činností. To bol prvý impulz práce archivárov, ktoré spočiatku drobnými príspevkami, neskôr štúdiami a v súčasnosti aj početnými monografiami dávali a dávajú verejnosti najavo, že spočiatku Štátny okresný archív v Poprade, neskôr Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad, tvorí pevnú súčasť

kultúrneho diania v regióne okresov Poprad a Kežmarok. Záujem o históriu je v spomenutej oblasti veľmi veľký, keďže patrí do historicky, hospodársky a kultúrne mimoriadneho územia bývalej Spišskej stolice.

V uplynulom kalendárnom roku vyšlo viacero monografií, na ktorých už niekoľko rokov pracoval kolektív archivárov so spolupracovníkmi z oblasti archeológie a prírodných vied. Ide o dve klasické obecné monografie a dve ďalšie publikácie majú iných charakter.

KOLLÁROVÁ, Zuzana – LABUDA, Vladimír (eds.). Dejiny a súčasnosť obcí Vlková a Levkovce 1278 – 2014. Kežmarok : VL GRAFIK Huncovce pre Obecný úrad Vlková, 231 s.

Obec Vlková patrí medzi menšie obce v okrese Kežmarok. Prvá písomná zmienka o nej pochádza z roku 1278. V okolí je viacero archeologických lokalít. Významným šľachtickým rodom, ktorý tu žil od roku 1749 bol rod Wieland. Wielandovci patrili medzi dobrých hospodárov, boli medzi nimi vysokí vojenský dôstojníci, avšak najviac ich „preslávila“ nešťastná láska Babety von Wieland (*1799 – †1882) a slovenského národovca Jána Chalupku (*1791 – †1871). Pri tvorbe knihy autori spracova-

500 rokov športu kežmarského

li aj súkromné písomnosti poslednej príslušníčky tohto rodu Anny Wielandovej žijúcej v Poprade. Plnofarebná monografia obce zachytáva aj bežný život slovenských obyvateľov až do súčasnosti. Napriek tomu, že v obci žije 704 obyvateľov (rok 2011), žilo tu viacero významných osobností najmä duchovného života (kňazi, rehoľné sestry). Súčasťou Vlkovej je osada Levkovce, písomne doložená v roku 1280, ktorá patrila do Stolice X spišských kopijníkov.

MALOVCOVÁ, Božena (ed.). Hôrka. Minulosť a súčasnosť kopijníckych obcí. Hôrka, 2014, 368 s.

Plnofarebná obsiahla monografia o obci Hôrka bola mimoriadne náročnou prácou celého autorského kolektívu, keďže jej súčasťou sú aj dnešné Kišovce, Ondrej, Primovce, Miklušovce a Komárovce. Okrem Primoviec išlo o obce, ktoré patrili do Stolice X spišských kopijníkov. Kišovce sa v minulosti preslávili hlavne baníctvom mangánových rúd. V obciach žilo viacero príslušníkov drobných šľachtických rodín, z ktorých najznámejší bol rod Kissoczy. Autori spolupracovali aj so žijúcimi príslušníkmi tohto rodu, od ktorých sa podarilo získať vzácne dokumenty a fotografie. Etnografka pozbierala možno už posledné artefakty ľudovej

kultúry. V súčasnosti je obec moderným sídlom profitujúcim z blízkosti mesta Poprad, z ktorého sa odsťahovali viacerí občania a v Hôrke si postavili nové rodinné domy. Žije tu viacero významných osobností – výtvarníkov, hokejistov, ale aj celosvetovo známy horolezec, banský podnikateľ, tanečník a choreograf.

KOLLÁROVÁ, Zuzana (ed.). Šuňava. Prešov : UNIVERSUM, 2014, 326 s.

Monografia má reprezentačný charakter a vychádza z publikácie z roku 2001. Prevažujú fotografické materiály, na ktorých je markantným spôsobom zachytený prerod drobnej dedinky pod Vysokými Tatrami na modernú obec s kompletnou občianskou vybavenosťou. Autorom umeleckých fotografií je Miroslav Jurkovič, no tieto boli doplnené aj množstvom fotografií zozbieraných od obyvateľov obce. Šuňava vznikla zlúčením obcí Vyšná Šuňava a Nižná Šuňava v roku 1973. Najstaršia zmienka o Vyšnej Šuňave pochádza z roku 1298 a Nižná Šuňava je písomne doložená až v roku 1551. Okrem čarokrásnej prírody, ktorá obklopuje obec pod Vysokými Tatrami, ju preslávila hlavne protikomunistická vzbura v roku 1950, do ktorej sa zapojili temer všetci obyvatelia. Život v súčasnosti je spojený s atraktívnymi kultúrnymi podujatiami – Divadelná Šuňava a Country weekend. Šuňavci sa hrdia mnohými, aj medzinárodnými, oceneniami v hasičskom športe. S obcou sú spojené mená viacerých umelcov, cirkevných osobností (napr. kňaz a historik Štefan Šmálik). Šuňava je rodiskom literárneho historika a bibliografa doc. PhDr. Jána Mišianika, CSc. a aj spisovateľky pre deti a mládež Olgy Harmanovej-Ondrejovej, ktorá bola manželkou Ľuda Ondrejova.

KOLLÁROVÁ, Zuzana – JANČEKOVÁ, Mária. 500 rokov športu kežmarského. Kežmarok : JADRO, 2015, 368 s.

Publikácia je v poradí treťou z edície venovanej histórii mesta Kežmarok. Málokteré mesto či obec sa môže popýšiť s takouto bohatou športovou činnosťou. Po prvých turistických výstupoch vo Vysokých Tatrách, sa kniha venuje najstaršiemu športovému streleckému spolku, ktorého činnosť je zachytená už v roku 1510. Čitateľ sa môže dočítať aj o ďalšej športovej činnosti početných športových a telovýchovných spolkov pôsobiacich v Kežmarku, o telesnej výchove na školách do roku 1945 a aj o osobnostiach, ktoré tieto činnosti rozvíjali. Po roku 1945 sa autori sústredili na športo-

ŠUŇAVA

UNIVERSUM

Starý Hrádok v plynutí času

vé dianie v meste, na rozvoj telovýchovy po roku 1990 a na športové činnosti vo všetkých typoch škôl. V ďalších kapitolách je pozornosť sústredená abecedne na jednotlivé športové disciplíny, na portréty a profily osobností športu po roku 1945 a záver tvoria spomienky a listy priaznivcov športu. Kniha je plnofarebná, obsahuje viac ako 800 fotografií od konca 19. storočia do súčasnosti. Základom je pramenná báza štátnych a súkromných archívov a aj trojrozmerné zbierky Múzea v Kežmarku.

Podľa pozitívnych ohlasov širokej verejnosti sa zdá, že si tieto publikácie našli svojich čitateľov. Používajú ich aj študenti pri rôznych školských prácach a obecné a mestské úrady ich využívajú na propagáciu. Majú však aj praktické využitie v mnohých ďalších oblastiach. Je to zúročenie a pretavenie našich vedomostí do diel, ktoré budú využívať aj ďalšie generácie. Najkrajším ocenením práce popradských archivárov boli slová jedného z našich bádateľov, ktorý vysvetľoval druhému: „Všetko nájdeš v našom archíve...“

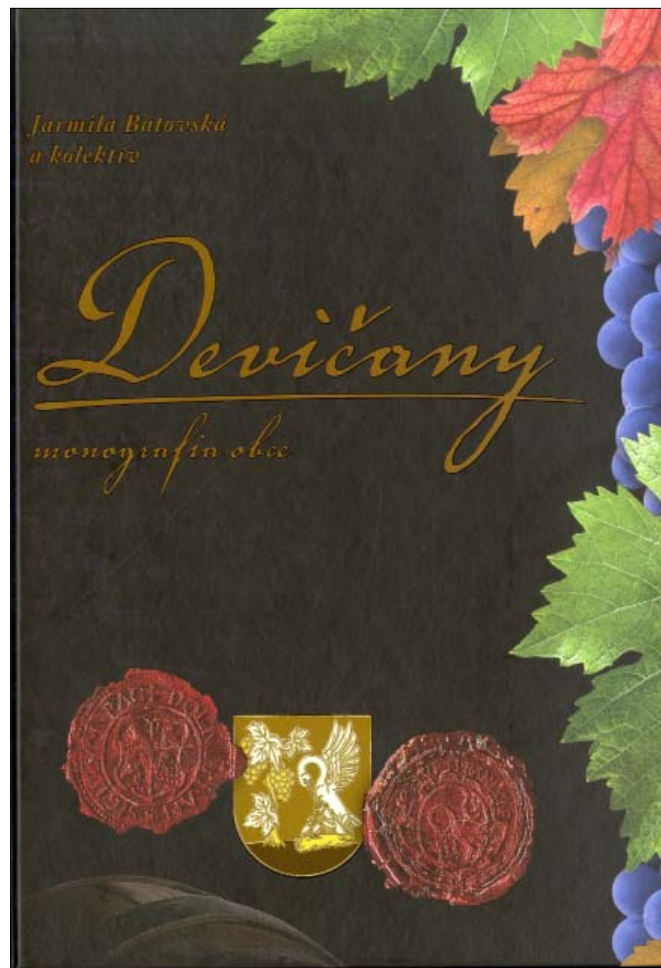
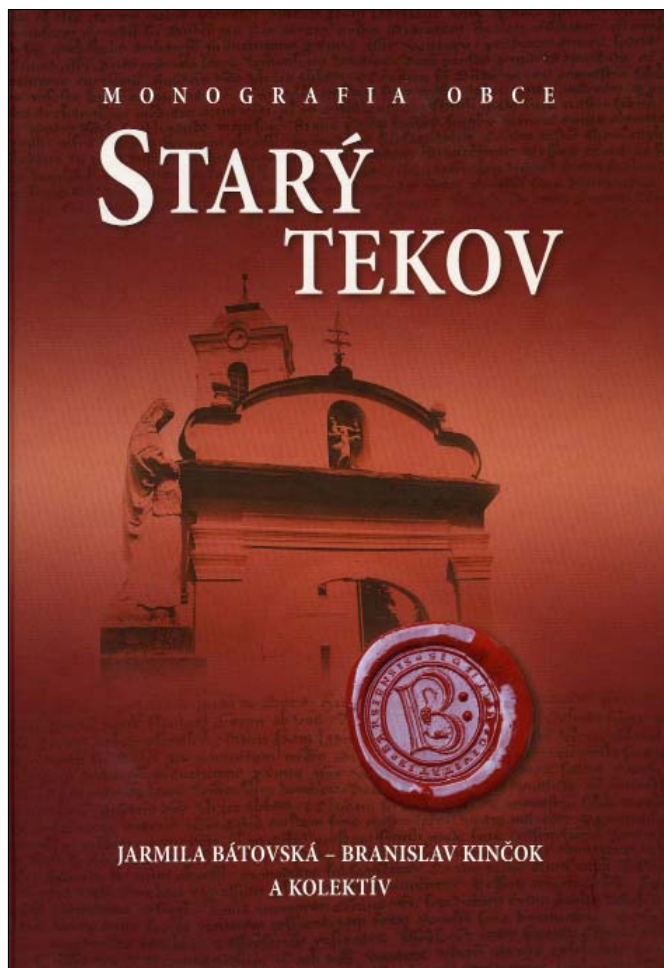
*Zuzana Kollárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad*

Z PUBLIKAČNEJ ČINNOSTI LEVICKÉHO ARCHÍVU

...to budem robiť tri monografie naraz? Veď sa môžem z toho akurát zblázniť! Skonštatovala kolegyňa Jarka Bátovská, keď sa jej po dvoch monografiách (Bohunice a Bánov v roku 2014) postupne „nahrnuli“ ponuky na zostavovanie monografií obcí Starý Hrádok, Starý Tekov a Devičany. No archivár mieni... a tak nakoniec Jarka síce v strese, no vo vysokom nasadení a skvelej kvalite, postupne vypravovala na cestu k svojim čitateľom do sveta ďalšie tri monografie obcí nášho okresu. A samozrejme, nezbláznila sa, odolná slovenská archivárka.

Starý Hrádok, Starý Tekov a Devičany sú obce, ktoré sú veľmi rozdielne historickým vývojom, počtom obyvateľov, ich národnostnou a konfesionálnou skladbou.

Starý Hrádok, ležiaci asi pár kilometrov južne od Levíc, je zo spomínaných troch dedín najmenší, dnes má len 188 obyvateľov. Pred vydaním monografie sa našli skeptici: čo o tom Hrádku nájdete? Čo o ňom môžete napísať? Táto obec

žila aj v minulosti takým nenápadným spôsobom, že ju dokonca zabudli zakresliť do prvého vojenského mapovania. No autorský kolektív v zložení Vladimír a Anna Smetanovci (prírodné pomery), Jozef Batora (archeológia), Peter Keresteš (dejiny od najstaršej písomnej zmienky do roku 1848), Ladislav Vincze (dejiny v rokoch 1848 – 1945, dejiny školstva a tradície), Jarmila Bátovská (dejiny po roku 1945) vďaka obetavému prístupu takmer celej obce a výborným fotografiám Dušana Hudíka vytvoril 185 stranovú publikáciu, na ktorú by mohla byť hrdá ktorákoľvek slovenská obec. Prezentácia publikácie sa uskutočnila v auguste 2014.

Pri tvorbe monografie obce Starý Tekov sa Jarka Bátovská podelila s povinnosťami zostavovateľa s Braňom Kinčokom, pracovníkom Ústavu pamäti národa, ktorý bol tiež autorom kapitol venovaných obdobiu rokov 1939 – 1968 v časti história. Významná historická lokalita, bývalé sídlo Tekovskej župy, sa dočkala vydania svojej monografie až v 21. storočí. Autori sa pripravovali na vydanie publikácie necelé dva roky. Osvedčený kolektív autorov (J. Batora, J. Bátovská, P. Keresteš, V. a A. Smetanovci) doplnili Henrieta Žažová a Martin Bóna (kapitola pamiatky) a tiež autori z radov

starotekovských obyvateľov Ján Páleník (história, obdobie 1918 – 1938; kultúra a šport), Peter Mészáros (história, obdobie 1989 – 2011), Jozef Pacala (školsťvo po roku 1918), Jana Prasličková (ľudové tradície).

Dňa 25. októbra 2014 sa prezentovala monografia obce Devíčany, ktorá na rozdiel od dvoch predchádzajúcich obcí leží v hontianskej časti levického okresu. Podobne ako práca na predchádzajúcich monografiách, bola aj tvorba tejto publikácie sprevádzaná autorskými exkurziami – „objaviteľskými cestami“, ktorých výsledkom bolo lepšie spoznanie lokality, fotografovanie a zbieranie materiálov. Takto sa s naším Hontom zoznámali všetci autori. Na exkurziu do starej bane a nenápadnej „viničnej chyže“, z ktorej sa nakoniec vyklúla Sala terena s nástennými maľbami z konca 18. storočia, asi nezabudne nikto zo zúčastnených. Zároveň boli tieto cesty prínosom pre našu archívnu zbierku fotografií, keďže nám niektoré historické fotografie občania nielen požičali na skenovanie, ale v niektorých prípadoch aj darovali. Podarilo sa nám tak získať maturitné tablo z levického učiteľského ústavu z roku 1928. Ďakujeme, pán Zachar!

Autormi jednotlivých kapitol tejto monografie sú Anna a Vladimír Smetanovci (prírodné pomery), Jozef Bátora (archeológia), Peter Keresteš (dejiny stredoveku do roku 1848), Henrieta Žažová (dejiny v rokoch 1848 – 1918), Jarmila Bátovská (dejiny v rokoch 1918 – 1938; dejiny od roku 1945 po súčasnosť), Branislav Kinčok (dejiny v rokoch 1939 – 1945), spolu s Pavlom Gunárom kapitolu venovanú kultúre po roku 1945 Eva Bešinová (školsťvo v rokoch 1918 – 1988; pôsobenie evanjelickej cirkvi po roku 1918), Milan Bátovský, Ján Chrobák, Daniel Kalina (šport), Adam Uhnák (ľudová kultúra).

A ešte niečo medzi tým: v máji 2014 sa nám podarilo vydať vlastným nákladom ďalší diel levickej kuchárky (pozri anotáciu: Fórum archivárov, 2014, roč. XXIII, č. 3, s. 49 – 50), pôvodný prvý diel, ktorý bol vydaný tlačou v roku 1926. V medzivojnovom období v Leviciach vyšli štyri kuchárky, ktoré zostavila sestra bývalého podžupana Tekovskej župy Tita Rudnyánskeho, Oľga. Zobierala recepty od levických domácich paní, vydala ich a výťažok z predaja knihy venovala na dobročinné účely. Na našu kuchárku sme využili pôvodný maďarský text, pripojili preklady do slovenčiny a angličtiny, pátrala som po fotografiách a životných osudoch Levičaniek, ktorých recepty sú v prvej kuchárke... a kuchárka cestuje po svete namiesto nás.

V súvislosti s bilanciou našej publikačnej činnosti tľmočím návrh Jarky Bátovskej, aby sa v rámci archívnych dní konali tiež workshopy, na ktorých by archivári mohli prezentovať vydané publikácie. Netreba sa len pochváliť, ale tiež sa podeliť o skúsenosti s hľadaním dokumentov či ďalších

ilustračných materiálov, tvorbou samotnej knihy, spoluprácou s vydavateľstvami a grafickými štúdiami. Dávame do pléna ...

Marta Švoliková
Štátny archív v Nitre, pobočka Levice

KONFERENCIA UNIVERZITNÝCH ARCHIVÁROV V BUDAPEŠTI

Pracovná skupina pre výskum dejín Univerzity Loránda Eötvösa v Budapešti (ELTE) v spolupráci so subkomisiou dejín univerzít pri Maďarskej akadémii vied v Budapešti usporiadali medzinárodnú vedeckú konferenciu na tému Univerzitná politika a medziuniverzitné vzťahy v Stredovýchodnej Európe. Pracovné stretnutie spojené s diskusiou na témy týkajúce sa bádania v univerzitných a vysokoškolských archívoch sa uskutočnilo dňa 11. marca 2015 v hoteli Peregrinus, v predvečer samotného rokovania, a zúčastnili sa ho pozvaní z Poľska, Rumunska, Slovenska i domáci účastníci.

Hlavné rokovanie prebiehalo dňa 12. marca 2015 v Knižnici Gyulu Szekfűa pri Historickom ústave Filozofickej fakulty ELTE v troch blokoch. Svojím príhovorom ho otvoril doc. Dr. Csaba Borsodi, riaditeľ ústavu a vedúci Katedry pomocných vied historických FIF ELTE.

Prvý blok rokovania venovaný sekcii stredovekých dejín viedol László Szögi a odzneli v ňom štyri príspevky. Prvý, venovaný Dr. Astrikovi L. Gabrielovi – historikovi stredovekých univerzít, predniesol István Draskóczy. Venoval pozornosť nielen jeho životu (1907 – 2005) a tvorbe, no zameral sa najmä na jeho bádanie v otázkach peregrinácie študentov z Uhorska na zahraničných univerzitách. Borbála Kelényi prezentovala svoje bádanie na tému každodenný život uhorských študentov na Krakovskej univerzite v stredoveku, osvetlila problematiku ubytovania, štúdia, súkromného vyučovania univerzitnými študentmi v krakovských rodinách, konflikty medzi univerzitnými študentmi často končiacimi bitkami a nadávkami, čo nie raz riešil dekan fakulty, všimla si študentov z Uhorska, ktorých v období rokov 1400 – 1545 študovalo v Krakove 4 471, čo predstavovalo 17,4 %. Péter Harasti Szabó predstavil vzdelávanie právnikov za vlády dynastií Arpádovcov a Anjouovcov v Uhorsku, po-

Autori monografie Devičany na prezentácii knihy

rovnal cieľové univerzity peregrinácie uhorských študentov za vlády oboch dynastií, počty študentov a predstavil známych absolventov práva z Uhorska pôsobiacich na vysokých postoch nielen v materskej krajine, ale napr. aj na anglickom kráľovskom dvore. Marcin Baster sa vo svojom vystúpení zamerlal na predstavenie aktuálne prebiehajúceho projektu elektronickej databázy študentov a profesorov Krakovskej univerzity v rokoch 1364 – 1780 *Corpus Academicum Cracoviense*. Výskumný tím sa skladá z piatich historikov z Archívu Jagelovskej univerzity v Krakove, dvoch z fakulty telekomunikácií a ďalších zameraných na riešenie technických úloh spojených z projektom, predstavil archívne dokumenty a zdroje, z ktorých sa vychádza pri naplňaní databázy.

Po krátkej prestávke pokračovalo rokovanie druhým blokom pod vedením Istvána Draskóczyho, ktorý zahŕňal skúmanú problematiku v období raného novoveku. Ako prvá predniesla svoj príspevok Réka Juhász nazvaný Štruktúra uhorského vysokého školstva a štatistika rádov a konfesií v 17. – 18. storočí. Všimla si biskupské školy, vzdelávanie jezuitmi, piaristami, ako aj evanjelické lýceá aj na území dnešného Slovenska. Svoju prezentáciu doplnila tabuľkami a porovnaniami na základe existujúcich databáz. Prednáška Réky Bozzay s názvom Komu to slúži? Finančná podpora uhorských študentov v ranom novoveku uhorskými a holandskými inštitúciami zaujala skutočne každého prítomného nielen úvodnou časťou s informáciami o záveroch koncilov z rokov 1582, 1631 a 1680, ktoré riešili aj štúdium na zahraničných univerzitách, rozdelením patrónov (fundátorov vzdelania) do viacerých skupín, ale najmä konkrétnymi výsledkami svojich bádání na túto tému v holandských archívoch. Na základe údajov z doterajších databáz uhorských študentov na zahraničných univerzitách, ktoré sa v Maďarsku systematicky budujú už niekoľko desaťročí, koncipoval svoje vystúpenie László Szögi, v ktorom sa venoval rozdeleniu uhorských peregrinujúcich študentov podľa národnosti a konfesie v 19. storočí. Nešlo o jednoduchú tému, keďže z domácich prameňov nám je rovnako dôverne známa náročnosť určenia národnosti v 19. storočí. Sándor Előd Ósz predstavil reformované kolégium v Orăștie (Broos, Szászváros) v ranom novoveku. Svoju prednášku koncipoval do troch častí, v ktorých sa v krátkosti venoval geografii a histórii lokality, histórii reformácie v Sedmohradsku a najväčší pries-

tor venoval trom etapám vo vývoji reformovaných kolégií. Ako posledný v tejto sekcii vystúpil Alex Durovics s príspevkom Sociálna stratifikácia univerzitných študentov z troch historických vierovyznaní v uhorskej reformovanej ére.

Tretí blok rokovania zameraný na najnovšie/moderné dejiny viedla Réka Bozzay. Príspevok Julie Varga mapujúci návrhy na reformu vzdelávania právnikov v rokoch 1870 – 1940 predniesol v zastúpení László Szögi. V rokoch 1872 – 1918 predstavil sedmohradských študentov na vojenskej akadémii Ludovika v Budapešti vo svojej prednáške Cornel Sigmirean. O štúdiu sedmohradských študentov na vyšších vzdelávacích inštitúciách vo Viedni v rokoch 1890 – 1918 informoval Zsolt Simon. Mária Grófová sa vo svojom vystúpení zamerlala na organizačno-administratívne počiatky pôsobenia Univerzity Komenského v Bratislave vo vzdelávacom systéme bývalého Československa. Na úvod predstavila Bratislavu ako centrum univerzitného vzdelávania s dlhou tradíciou, vysvetlila problematiku vzniku UK v Bratislave so všetkými organizačno-administratívnymi ťažkosťami, ktoré v podmienkach rokov 1919 – 1921 a 1940 museli zvládnuť profesori zakladajúci nielen štyri najstaršie fakulty univerzity, ale na počiatku jej existencie aj samotný rektorát, porovnala časový horizont potrebný na vytvorenie fungujúcej fakulty (i rektorátu) od vymenovania jej profesorov, prezentovala niekoľko porovnávacích štatistík vo vzťahu k zapísaným študentom i absolventom prvých štyroch fakúlt. Zoltán Pál sa zamerlala na vedúcu úlohu Maďarskej socialistickej robotníckej strany a vysoké školstvo.

Po každom bloku rokovania nasledovala živá diskusia a množstvom otázok.

Pracovné stretnutia, akým bolo toto v Budapešti, neponúkajú len možnosti výmeny skúseností, sú inšpiratívne a motivujú hľadať ďalšie možnosti a témy bádania v oblasti univerzitného a vysokoškolského vzdelávania. Veríme, že nebudú len ojedinelé, výnimočné, ale stanú sa pravidelnými. Organizátorom by sme radi vyjadrili poďakovanie za skvelo pripravené podujatie, vytvorenie príjemnej pracovnej atmosféry, pod čo sa isto podpísalo aj výnimočné miesto konania konferencie – knižnica na akademickej pôde.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

DO VAŠEJ KNIŽNICE

HOMZA, Martin et al. Svätopluk v európskom písomníctve. Štúdie z dejín svätoplukovskej legendy. Bratislava : Post Scriptum, 2013, 752 s. ISBN 978-80-89567-22-7.

V rámci edície Libri Historiae Slovaciae sa ako 11. zväzok série Monographiae dostáva do rúk historikom, záujemcom o dejiny i poslucháčom histórie kolektívna monografia približujúca Svätopluka v európskom písomníctve.

V krátkom úvode priblížil Martin Homza výskum svätoplukovskej problematiky vnímanej v dvoch navzájom previazaných rovinách – jednou je rekonštruovanie osoby historického Svätopluka I. († 894) na základe zachovaných dobových prameňov a neskorších relevantných naračných textov, ktoré sa retrospektívne vracajú k obdobiu jeho panovania, druhou je legenda, ktorá okolo neho vznikla, teda skúmanie postavy Svätopluka a jeho obrazu, ako sa premieta v legendách. Autori jednotlivých statí okrem klasických metód práce historika museli siahnuť aj k interdisciplinárnemu výskumu a skúmaný predmet osvetliť aj z pohľadu literárnej vedy, umenovedy, religionistiky a pod.

Martin Homza prispel ako autor do tejto monografie štyrmi štúdiami: Metodologické východiská bádania stredovekých a ranonovovekých narácií o Svätoplukovi I., Sémantická potencia osobného vlastného (rodného) mena Svätopluk ako východisko svätoplukovskej legendy, Stredoveké korene svätoplukovskej tradície u Slovákov (čierna a biela svätoplukovská legenda), K argumentácii o kráľovskom titule Svätopluka I. († 894). Nasleduje štúdia Dimitara Dimitrova nazvaná Boris I. Bulharský a Svätopluk I. Veľkomoravský v reálnom a imaginárnom svete stredoveku. Ľubica Štrbáková prispela staťou Svätopluk Lotrinský († 900), krstný syn Svätopluka I., ako postava historická a hagiografická. Marek Vadrna podal vo svojej štúdii obraz kráľa Svätopluka I. v českých kronikách. Martina Pillingová je autorkou troch štúdií: Svätoplukovská legenda medzi humanizmom a osvietenstvom v českej a moravskej historiografii, Pozoruhodnosti barokových frontispisov niektorých českých a moravských historikov, Svätoplukovská tradícia u Slovákov v druhej polovici 18. storočia. Svätoplukovskej tradícii v slovenskej historiografii v 17. a v prvej polovici 18. storočia sa venovala Nadá Labancová, Peter Podolan priblížil

Svätopluka v slovenskej historiografii 19. storočia. Folklorne pozadie svätoplukovskej legendy sledoval Michal Cigán a Ľubomír Ďurina je autorom štúdie Svätopluk v stredovekých písomných prameňoch 9. – 16. storočia podľa vydania Magnae Moraviae Fontes Historici, ktorej rozsiahlu časť tvoria štatistiky.

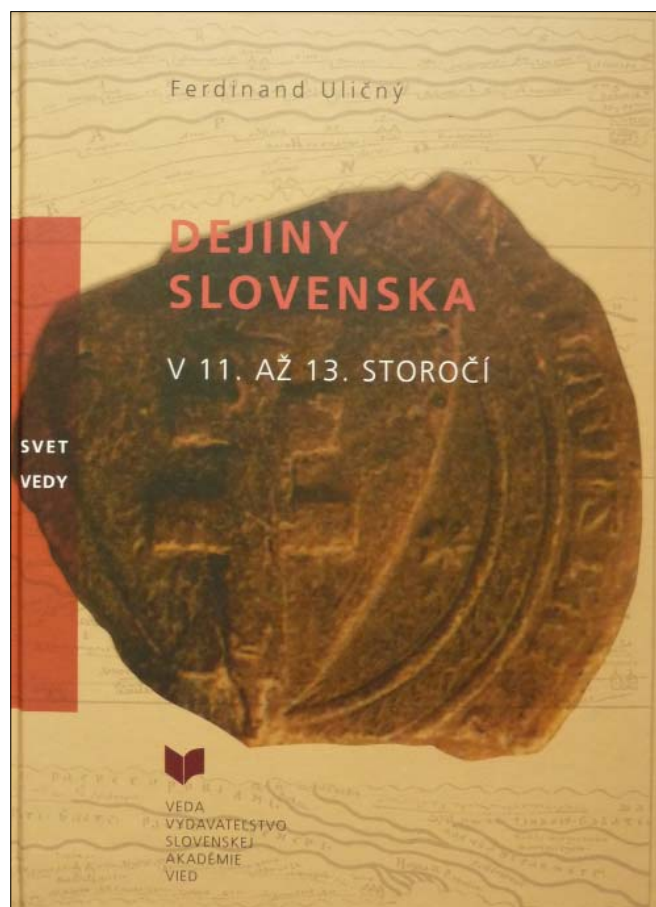
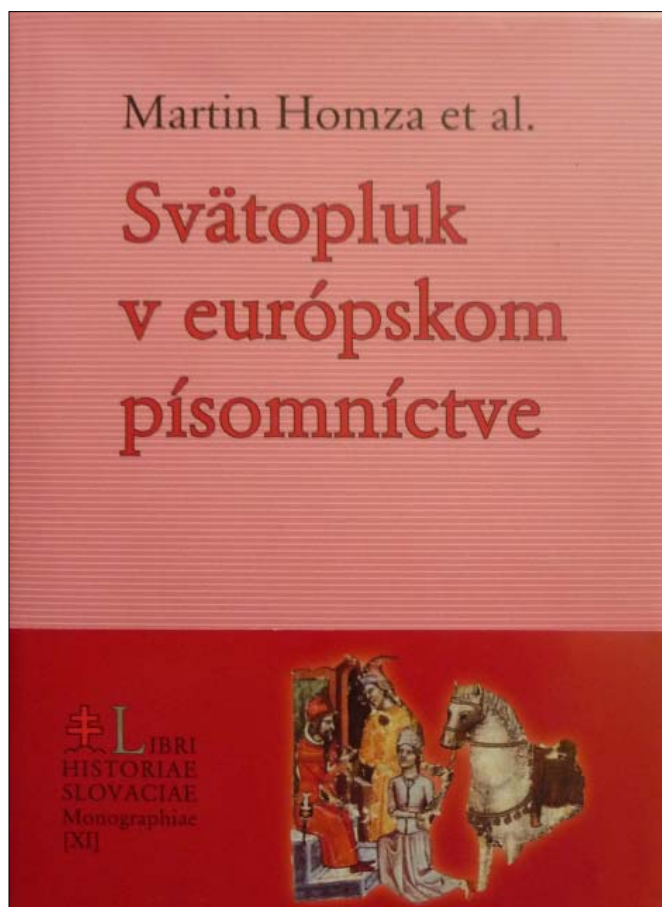
Po závere z pera Martina Homzu v slovenskom, anglickom a ruskom jazyku nasleduje zoznam použitej literatúry, zoznam skratiek, index (menný a vecný register), krátke predstavenie autorov, ikonografická príloha s popisom obrázkov, redakčné poznámky a edičná poznámka.

*Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského*

ULIČNÝ, Ferdinand. Dejiny Slovenska v 11. až 13. storočí. Bratislava : Veda, 2013, 568 s. ISBN 978-80-224-1292-6.

V krátkom úvode autor anotovanej vedeckej monografie poznamenal, že od roku 1990 prebieha na Slovensku slobodný vedecký historický výskum bez ideologických či politických nátlakov, no napriek tomu od čias historického diela Václava Chaloupeckého (1923) z rozličných príčin nevzniklo monografické dielo o stredovekých dejinách Slovenska napísané jedným autorom. Ako historik staršej generácie si je vedomý práva i povinnosti opätovne preskúmať časť slovenských dejín a predstaviť ich z pohľadu vedy a spoločnosti na prelome 20. a 21. storočia, keďže práca tohto charakteru si vyžaduje niekoľko rokov bádania.

Práca sa skladá z dvanástich častí, prvá je venovaná Slovensku – vymedzeniu pojmu a jeho používaniu v prameňoch a literatúre. Druhú časť nazvanú Slovensko a Uhorsko tvorí osem kapitol, ktoré približujú boje o Slovensko a jeho začleňovanie do Uhorského kráľovstva, kráľov (nielen vo vzťahu k Slovensku) a kráľovských úradníkov, ďalej Nitrianske kniežatstvo a slovenský podiel pri vzniku a vývoji Uhorského kráľovstva, úlohu komitátov a hradov, krajinských ciest a poskytujú informácie o vojenských vpádoch na Slovensko. Tretia časť pojednáva v desiatich kapitolách o cirkevných inštitúciách – venuje sa kresťanstvu ako náboženskému základu Uhorského kráľovstva, Ostrihomskému arcibiskupstvu a Jágerskému

biskupstvu vo vzťahu k Slovensku, Nitrianskemu biskupstvu, ďalej Bratislavskému, Nitrianskemu a Spišskému prepoštvu, archidiakonátom, farnostiam a kostolom, cirkevným rádom a kláštorom. Štvrtá časť monografie nazvaná Sídla, obyvateľstvo a krajina má tri kapitoly mapujúce rozvoj osídlenia, nárast počtu obyvateľov a zmenu výzoru krajiny. Piata časť s dvomi kapitolami sa venuje etnickému vývoju Slovákov a neslovákom, šiesta časť so svojimi ôsmimi kapitolami sa zameriava na poddaných – sociálne vrstvy poddaných, opisuje poddanskú domácnosť i usadlosť, opisuje povinnosti poddaných voči kráľovi, cirkvi, šľachticom, zameriava sa tiež na nárast povinností a obrany poddaných, ich práva. V siedmej časti nazvanej Duchovní autor v troch kapitolách priblížil svetských i rádových duchovných (mníchov) a duchovenstvo ako sociálnu skupinu. Nasledujúca časť v dvoch kapitolách približuje pomenovanie a funkcie šľachticov, ako aj pôvodu a výsadám šľachty. V deviatej časti autor rozobral pomenovania mešťanov a miest, samovoľný vývoj mešťanov do konca 12. storočia a napokon výsadnosť mešťanov od 13. storočia. Desiatu časť a jej tri kapitoly venoval iným sociálnym skupinám – slobodníkom, vojakom a otrokom. Jedenásta časť pojednáva o stavovskom spoločenskom systéme a posledná dvanásta v štyroch kapitolách pribli-

žuje vzdelanosť a kultúru v skúmanom období – školy, písomníctvo, stavebné a výtvarné umenie, ľudovú tvorivosť. Vedecký poznámkový aparát je zaradený na konci každej časti.

V závere knihy nájde čitateľ zoznam použitej literatúry.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

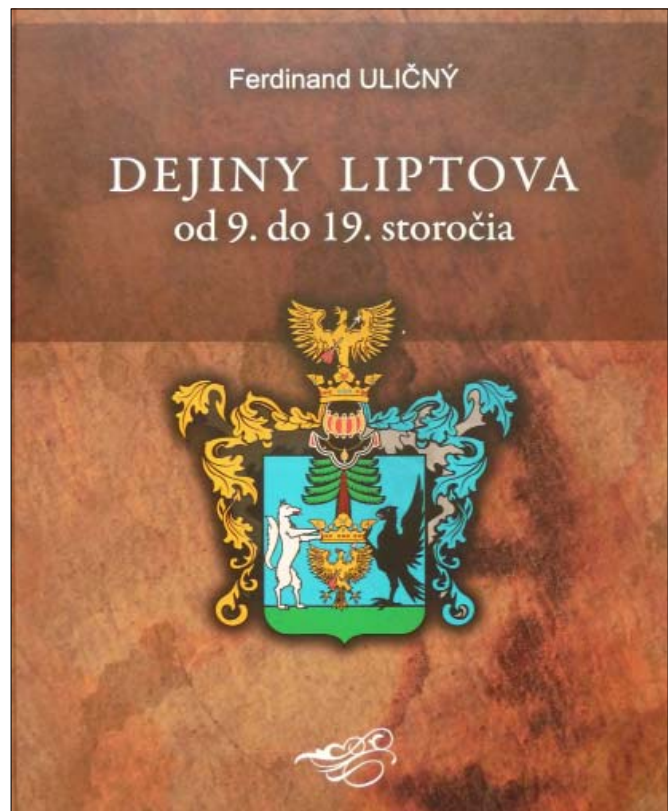
ULIČNÝ, Ferdinand. Dejiny Liptova od 9. do 19. storočia. Liptovský Hrádok : Komunitná nadácia Liptov, 2014, 416 s. ISBN 979-80-971658-0-2.

Liptovom sa zvyčajne pomenúva územie bývalej Liptovskej stolice nepretržite existujúcej od začiatku 14. storočia do prvej štvrtiny 20. storočia. Jej územie na východe vymedzovala Štrba a Liptovská Teplička, zaberala celú Liptovskú kotlinu i úzke a hlboké údolie Váhu vrátane Ľubochne a Stankovian na západe, ohraničovali ju severné svahy Veľkej Fatry, juhozápadná časť Chočskej vrchoviny, juhovýchodné svahy Chočského pohoria, severnú hranicu tvoril hlavný hrebeň Západných Tatier, južnú hlavný hrebeň Nízkyh Tatier.

Autor sa čitateľom anotovanej monografie v odbore slovenské dejiny nielen prihovoril, ale v krátkom úvode vysvetlil pohnútky vzniku tejto práce

– presvedčenie, že musí obsahovať a čitateľovi poskytovať presnejšie, úplnejšie, všestrannejšie poznatky o dejinách Liptova než doteraz jestvujúce dejepisné práce. Výsledkom je historická rekonštrukcia pôvodu a vývoja všetkých dobových sídiel, sociálnych skupín a vrstiev obyvateľov, ďalej zmapovanie ich náplne života, práce, záujmov, podielu na spoločenskom rozvoji a pokroku, života v pokojných i vojnových rokoch či nepriaznivých vplyvov živelných pohrôm. Obdobie, ktorému sa vo svojej práci venoval, zahŕňa celý stredovek a novovek do polovice 19. storočia.

Knihu tvorí šesť častí, ktoré sa ďalej skladajú z kapitol. Prvá časť nazvaná Politický a správny vývoj má tri kapitoly mapujúce štátnu príslušnosť Liptova (ovplyvnenú geografickou polohou, ale aj vývojom politických, mocenských a štátnych záujmov od 2. polovice 9. do 13. storočia), Liptovskú stolicu (jej vznik a zmenu v administratívnej príslušnosti Liptova, pôsobenie dvorských županov v Liptove od 2. tretiny 13. do začiatku 14. storočia, ďalej úradníkov Liptovskej stolice, jej pomenovaním, erbom) a cirkevné inštitúcie (pôvod, vývoj a dobové funkcie všetkých cirkevných inštitúcií či organizačných štruktúr existujúcich na vymedzenom území od 9. storočia do 1. polovice 19. storočia v rámci troch konfesíí – rímskokatolíckej, evanjelickej augsburského vyznania, židovskej). Druhá časť je venovaná Sídlam a krajine, skladá sa z deviatich kapitol. Najrozsiahlejšou v tejto časti je prvá kapitola venovaná dedinám a mestečkám – poskytuje poznatky o vzniku, pôvode a vývoji všetkých liptovských sídiel v skúmanom období. Texty sú radené abecedne. Ďalšie kapitoly v tejto časti si všímajú vývoj osídlenia v skúmanom období, zánik sídiel, ďalej hradiská, hrady a strážky ako stavby so strážnou funkciou, tiež krajinské cesty, mýtnice, poštové stanice, stav osídlenia v 1. polovici 19. storočia a zmenu krajiny pod vplyvom pôsobenia ľudskej činnosti. Tretiu časť knihy nazvanú Obyvateľstvo tvorí sedem kapitol, poskytujúcich informácie o poddaných, duchovných, šľachte, mešťanoch, inteligencii, žobrákoch a vývoju počtu obyvateľstva. Každodenný život všetkých spoločenských vrstiev obyvateľov Liptova sa stal obsahom štvrtej časti. V dvadsiatich piatich kapitolách sa autor venoval bitkám, cudzoložstvám, čarodejníctvu, preklínaniu a vešteniu, ďalej duchovnosti, fajčeniu, hygiene, zdraviu a chorobám, tiež kartárstvu, krádežiam, mieram, náboženstvu, nadávkam, nápojom, národnosti, obuvi a odevom, opilstvu a spolkom miernosti, potravinám,

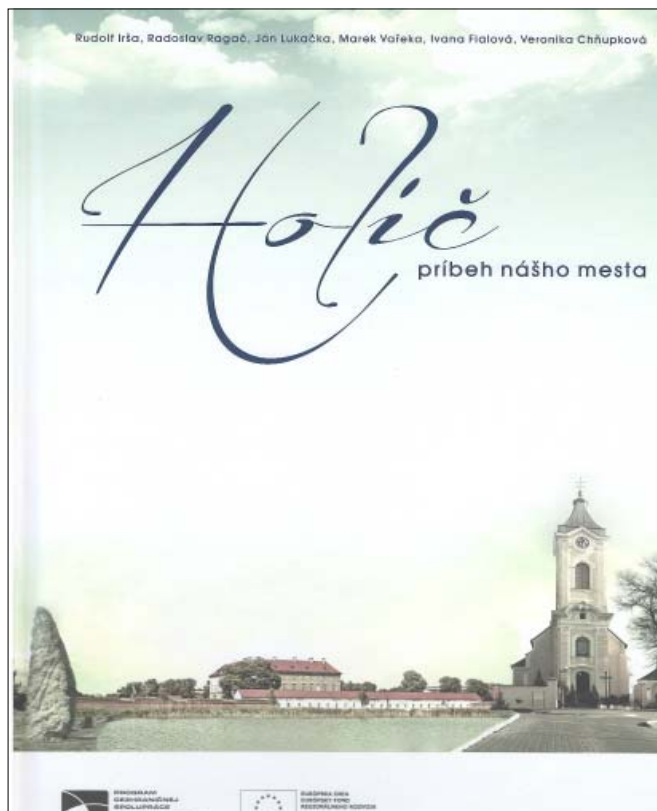
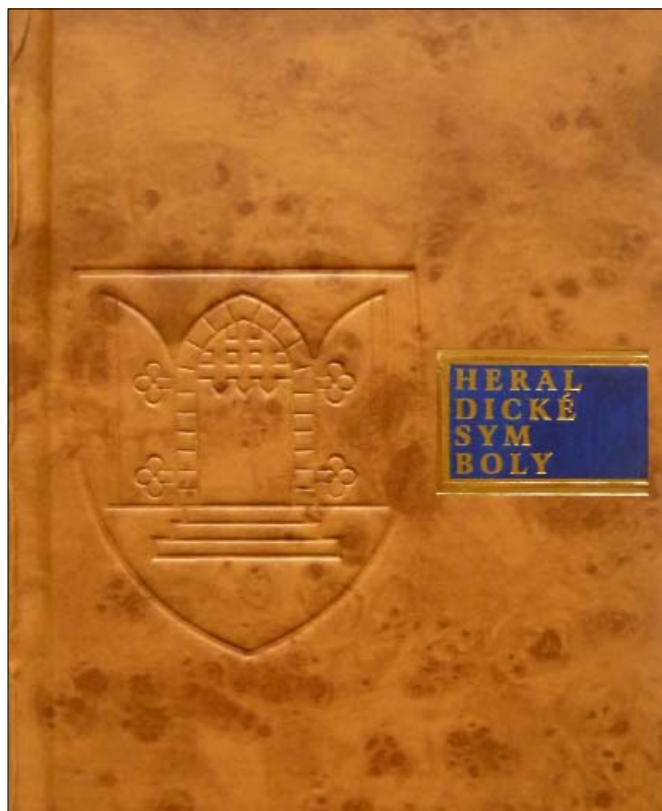
požiarom, sporiteľniam, tancovačkám a zábavám, vojskám a vojnám, vystaňovalectvu, vzdelanosti, zabitíu a vraždám, napokon zbojstvám. Piata časť so svojimi piatimi kapitolami je zameraná na živelné pohromy – lejaky, krupobitia, povodne a suchá, mrazy a snehy, všíma si tiež úhyn hospodárskych zvierat a epidémie u obyvateľov. Šiesta časť je mapovou časťou monografie, ktorá približuje vývoj osídlenia Liptova do 17. storočia, ďalej hrady, mestečká, krajinské cesty, mýtnice a poštové stanice, prezentuje mapu Liptova Samuela Mikovíniho z roku 1837 a mapu Liptova Karola Ferschi- na vyhotovenú okolo roku 1785.

Päť prvých častí knihy s jednotlivými kapitolami vrátane úvodu obsahujú rozsiahly vedecký poznámkový aparát. Záver anotovanej knihy tvorí zoznam literatúry, resumé v slovenskom, nemeckom a anglickom jazyku.

Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského

VRTEL, Ladislav. Heraldické symboly čiže prebohato ilustrovaná príručka na rozpoznávanie skrytých významov erbových znamení, a tiež poučujúca o spôsoboch heraldického vyjadrovania rozličných cností v erboch. Bratislava : Veda, 2014, 208 s. ISBN 978-80-224-1397-8.

V rámci edície Libri heraldici vyšiel z pera známeho slovenského heraldika druhý zväzok heraldic-

kej príručky, ktorý predstavuje pôsobivý svet heraldickej symboliky. Autor ho venoval pamiatke Arvidovi Berghmanovi a Xavierovi de Ghellinck Vaernewyckovi, akademikom Medzinárodnej heraldickej akadémie a svojim predchodcom v kresle Nr. 12.

V krátkom úvode sa čitateľ dozvie o dôvode vzniku erbov, ktorý spočíval v potrebe rýchlo rozlíšiť jednotlivých rytierov v boji, o prísnych pravidlách tvorby štítových znamení v polovici 12. storočia, o grafickom vyjadrení mena jeho nositeľa v čase mieru a rozšírení erbov mimo sveta rytierov a bojov, čím sa pri obmedzenej gramotnosti stredovekého obyvateľstva veľmi zrozumiteľne a jednoznačne identifikovali ich nositelia. Dočíta sa o výbere znamenia, ktorý nikdy nebol náhodný, o symbole ako špecifickom druhu znaku, ktorý má množstvo významov.

Najrozsiahlejšou časťou knihy je tezaurus heraldických symbolov, ktorý obsahuje 163 znamení podľa subjektívneho výberu autora, no vo svete heraldickej symboliky považovaných za najdôležitejšie a najčastejšie. Heslá sú radené abecedne, ku každému je pripojené jeho latinské, anglické, francúzske a nemecké znenie užitočné pri dopĺňaní a porovnávaní informácií o symbolike erbových znamení z cudzojazyčných zdrojov. Špeciálne znamienka uvádzajú súvisiace heslá a zvláštnosti

stvárania heraldických symbolov. Každé heslo sprevádza farebný obrázok so štandardnou, učebnicovou štylizáciou znamenia.

Zväzok dopĺňajú dobové rytiny erbov, jeho záver tvorí obrazová príloha heraldických znamení podľa Zürišskej zbierky erbov zo 14. storočia, register cností, hodnôt, ako aj rozličných javov a ich heraldického vyjadrenia, ďalej register erbových znamení, zoznam literatúry, pôvod dobových ilustrácií a anglické resumé.

*Mária Grófová
Archív Univerzity Komenského*

IRŠA, Rudolf (ed.). Holíč – príbeh nášho mesta. Mesto Holíč, 2014, 181 s. ISBN 978-80-971686-3-6.

Holíč je malebné mestečko pri hraniciach s Českou republikou na Záhorí a s významnou polohou na križovatke obchodných miest. Ako napísal v príhovore anotovanej knihy Pavel Dvořák: „Je mestom na hranici, ktorá rozdeľuje a na Českej ceste, ktorá spája.“ Autori v jednotlivých kapitolách s poznámkovým aparátom mapujú dejiny mesta do roku 1945. Na rozdiel od väčšiny monografií je po úvode zaradená aj kapitola Holíč v histórii a v literatúre, v ktorej Rudolf Irša sumarizuje doterajšiu odbornú spisbu o meste a jeho dejinách. Dejiny mesta v ukryté v zemi je názov kapitoly o výsledkoch archeologických výskumov v chotári mesta

od praveku po novovek. Autorom je Rudolf Irša, ktorý spracoval aj krátku kapitolu o názvoch mesta Holíč (*Alba Ecclesia, Saruvar* a i.) a ich pôvode. Časť o stredovekých dejinách pripravil Ján Lukačka, chronologicky podrobne zachytávajúci historický vývoj na základe zachovaných listín od prvej písomnej zmienky do konca 15. storočia, pričom v závere publikoval aj neznáme privilégia Žigmunda Luxemburského pre Holíč. Udalosti súvisiace s obdobiem, keď bolo mesto súčasťou Cobo­rovského panstva od roku 1489 do roku 1749, keď Holíč získal František Lotrinský, opísal opäť Rudolf Irša. Cobo­rovci boli nútení svoje nároky brániť v spo­roch so Šlikovcami, Bakičovcami, pred atakmi povstalcov i Turkov. Príbeh Štefana Ilešháziho, ktorý vlastnil susedné Hodonínske panstvo v rokoch 1600 – 1614, spracoval Marek Vařeka. Autormi dvoch nasledujúcich kapitol sú znalci novovekých dejín Holíčskeho panstva, – Ivana Fialová a Rado­slav Ragač – ktorí sa dlhodobo venujú a publikujú k danej téme z archívnych dokumentov uložených v Slovenskom národnom archíve. Spoločenské

a sociálne zmeny, samosprávu, náboženské a hospodársky pomery, zdravotníctvo či školstvo od polovice 18. storočia do roku 1848 čitateľom sprostredkoval R. Ragač. Obdobie po zrušení poddanstva do vzniku Československej republiky zaznamenala na základe zoznamov obyvateľov zomrelých na cholera v roku 1866, vysta­ho­vaných do USA v rokoch 1892 – 1924 či padlých a nezvestných v prvej svetovej vojne I. Fialová. Veronika Chňupková predstavila život v Holíči v rokoch 1918 – 1945 a na záver je zaradené krátke resumé v slovenskom jazyku.

Celofarebná publikácia bola vydaná z projektu „V zámku a podzámku“ v rámci Programu cezhraničnej spolupráce SR – ČR 2007 – 2013 a podporená z prostriedkov Štátneho rozpočtu Slovenskej republiky a rozpočtu mesta Holíč.

*Henrieta Žažová
Ústav dejín Trnavskej univerzity*

NAŠI JUBILANTI

Milé kolegyne, kolegovia, aj v roku 2015 si na tomto mieste chce redakcia nášho časopisu pripomínať životné jubileá členov Spoločnosti slovenských archivárov a všetkým jubilujúcim úprimne zaželať veľa zdravia, šťastia a pohody v ďalšom osobnom i pracovnom živote. Ľudia sme však rôzni a z niektorých Vašich reakcií vieme, že nie každý prijíma s nadšením, keď sa verejne spomína jeho vek, prípadne iné skutočnosti. Plne rešpektujeme toto právo a bez Vášho súhlasu nezverejňujeme žiadne informácie týkajúce sa osobného života.

MGR. PETER ŠTANSKÝ A KRÁSNYCH SEDEMDESIAT

Oslávenec, ktorý 31. januára 1945 začal písať svoju osobnú históriu. Narodil sa v Bratislave, základné vzdelanie získal v Sučanoch. Strednú školu úspešne absolvoval vo Vrútkach v roku 1962. Do Bratislavy sa vrátil ako študent archívnictva na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Štúdium ukončil v roku 1967 a nastúpil do zamestnania v Slovenskom národnom múzeu v Martine ako odborný asistent. Od 1. novembra 1969 začal

pôsobiť na poste riaditeľa v Štátnom okresnom archíve v Žiline, dnes Štátny archív v Bytči, pobočka Žilina. O tom, že to bola dobrá voľba, svedčí fakt, že tento archív riadi už 45 rokov. Pod jeho vedením sa žilinský archív radí medzi najlepšie na Slovensku. Nebolo vždy ľahko a nebolo vždy za čo, ale nezlomnosť a viera v budúcnosť vedú archivárov stále ďalej. I náš jubilant sa od manažérskych povinností utiekal k spracovávaniu archívnych fondov. Sprístupnil archívny fond mesta Žiliny a ďalších mestečiek regiónu, cechov a pod. Pôsobil vo viacerých komisiách pri MV SR, odbore archívov a registratúr, aktívny je aj na regionálnej úrovni. Rokmi zozbierané informácie sú dôsledkom bohatej publikačnej činnosti, ako zostavovateľ či spoluautor monografií obcí Bytča, Sučany, Kolárovice, Strečno a mnohých ďalších. Aktívne prispel i k propagácii mesta i Žilinského kraja. Archív prezentuje výstavami, prednáškami a článkami v regionálnej tlači.

Náš jubilant je držiteľom Križkovej a Sasinkovej medaily za jeho prínosnú a obetavú prácu. Napriek všetkému, čo sme o ňom napísali, kolegovia

a priatelia ho charakterizujú ako človeka charizmatického, skromného, ochotného pomôcť, poradiť. Svoj voľný čas venuje turistike, záhradkáreniu a najmä vnúčatám, ktoré sú jeho zdrojom energie.

Vážený pán riaditeľ, milý oslávenec, dovoľte nám, aby sme sa aj my zaradili do radu gratulantov a popriali vám veľa chuti a síl do ďalších rokov, veľa zdravia, rodinnej pohody a pekné chvíle s najbližšími.

(spracované podľa: HUDECOVÁ, Antónia. Šesťdesiatiny Petra Štanského. In *Slovenská archivistika*, 2005, roč. XL, č. 1, s. 216-217.)

Marta Bednárová
Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

JUDr. JOZEF KIRST 70-ROČNÝ

JUDr. Jozef Kirst je rodený Košičan, odbornou verejnosťou vnímaný ako silný lokálpatriot, ktorý pred pôvodným povoláním právnik uprednostnil povolanie archivára. Doktorát robil z odboru Dejiny štátu a práva. Ako archivár pracoval v rokoch 1967 – 1975 v bývalom Okresnom archíve Košice – vidiek a v rokoch 1975 – 2011 bol riaditeľom Archívu mesta Košice. Patrí do generácie archivárov, ktorých životným krédom je vernosť. Vernosť mestu, povolaniu, či pracovisku. Azda ani

jeden riaditeľ nevykonával svoju funkciu v dvoch tak protichodných obdobiach, počas dvadsiatich socialistických a po nich dvadsiatich štyroch prepovratových rokov, ako on. Vďaka jeho organizačným, odborným a právnym vedomostiam sa Archív mesta Košice stal neoddeliteľnou súčasťou života mesta tak na poli kultúrnej, ako i osvetovej práce. Počas svojej aktívnej činnosti sa vždy podieľal na pozdvihnutí a potvrdení spoločenskej potreby či dôležitosti archívu. Bol autorom myšlienky zavedenia osláv Dňa mesta Košice, ktoré sa ako prvé na Slovensku konali v Košiciach. Vždy sa snažil o to, aby sa oslavy niesli v historickom duchu, preto bol 7. máj (deň udelenia 1. erbovej listiny mestu v roku 1369) ustanovený za oficiálny deň osláv. Okrem týchto aktivít je treba vyzdvihnúť i jeho publikačnú činnosť, ktorú je v plnej miere venoval Košiciam. Publikácia *Mestská správa v Košiciach v r. 1848 – 1945* je prvou knihou na Slovensku zaoberajúcou sa právnym postavením mesta v období klasického kapitalizmu. Ako človek s umeleckými sklonmi a výtvarným cítením našiel záľubu v heraldike, ktorej sa venoval počas svojho pôsobenia v archíve. Je autorom dvojazyčnej (slovensko-anglickej) publikácie *Erb mesta Košice o vývoji mestského erbu tejto významnej metropoly Východného Slovenska*, ale i autorom mnohých návrhov obecných erbov, erbov mestských častí Košíc a erbu Košického samosprávneho kraja. Nemožno nespomenúť reprezentačnú

publikáciu Košice – Miskolc – Spoločné storočia v jednom regióne, ktorú vytvoril so zamestnancami archívu. Publikácia vyšla v 4 jazykových mutáciách a dodnes je pokladaná za priekopnícku iniciatívu vzájomného poznania sa miest z jedného regiónu.

Archivárska práca si vyžaduje od človeka široký spoločenský rozhľad a vedomosti z mnohých vedných odborov, v neposlednom rade aj znalosti týkajúce sa odbornej starostlivosti o archívne dokumenty, ktoré sú zárukou ich zachovania v kontinuite času. Naš jubilant to mal vždy na zreteli. Vďaka jeho právnomu vzdelaniu, silnému vzťahu k mestu a jeho histórii dokázal odhadnúť výhodu starostlivosti pôvodcu o svoje vlastné dokumenty, čo sa v súčasnosti ukázalo ako prínos. Hneď po revolúcii v roku 1989 sa zasadil o to, aby Archív mesta Košice spravovalo mesto. V sieti verejných archívov na Slovensku je dnes jediným archívom samosprávy. Historické, archívne bohatstvo vytvorené po stáročia v meste ostane tak i zákonom zakotvené v rukách mestskej samosprávy. Nemenej významným ostane i fakt, že hneď po roku 1990 sa zasadil o to, aby Mesto Košice získalo späť do svojho majetku celú účelovú archívnu budovu (kedysi súčasť Historického radnice mesta), ktorú spravoval bývalý Okresný národný výbor v Košiciach.

JUDr. Jozef Kirst je držiteľom všetkých medailí a ocenení v rezorte archívniectva na Slovensku. V roku 1995 mu bola udelená Križkova medaila, v roku 2005 pamätná medaila F. V. Sasinka. Ako prejav uznania za výsledky v odbornej, archívnej, významnej vedeckej a dlhoročnej riadiacej činnosti pri skončení pracovného pomeru mu Ministerstvo vnútra SR udelilo v roku 2011 ako prvému archivárovi a zamestnancovi mesta medailu „Za zásluhy o rozvoj verejnej správy“. Cenu primátora mesta Košice dostal v roku 2005.

Za celú archívnu societu mu do ďalších rokov života prajem veľa zdravia a osobnej spokojnosti.

*Mária Hajduová
Archív mesta Košice*

HELENA VLKOVÁ, ROD. MÍTOVÁ

Na Veľkonočný pondelok slávila okrúhle životné jubileum pani Helena Vlková z Archívu hlavného mesta SR Bratislavy.

Jubilantka sa narodila 6. apríla 1955 v Komárne, kde navštevovala základnú deväťročnú školu i gymnázium. V štúdiu pokračovala na Strednej knihovníckej škole v Bratislave, odbor archívniectvo, ktoré úspešne ukončila v roku 1976. Po skončení školy nastúpila do tajného registratúrneho strediska Úradu vlády SSR, kde pracovala až do roku 1989. V rokoch 1989 – 1991 bola zamestnaná na Finančnej správe Hlavného mesta SR Bratislavy. Od 15. mája 1991 až do dnešných dní pôsobí v Archíve hlavného mesta SR Bratislavy, v oddelení archívnych fondov. V archíve najskôr dva roky pracovala na úseku predarchívnej starostlivosti. Tú vystriedala niekoľkoročná práca v bádateľni a od roku 2006 doteraz pôsobí na úseku správnej agendy. Ako prejav uznania za dlhoročnú kvalifikovanú odbornú prácu v registratúrnych strediskách a v Archíve hlavného mesta SR Bratislavy na úseku prístupu k archívnyim dokumentom jej riaditeľ OAR MV SR, PhDr. Peter Kartous, CSc., udelil v roku 2005 Pamätnú Križkovu medailu za zásluhy o rozvoj slovenského archívniectva.

Baran prináša ľuďom narodeným v tomto zname-ní povahu bojovníka. Platí to aj v prípade našej miléj kolegyne. Denno-denne bojuje s množstvom žiadostí a žiadateľov, ktorým sa snaží vyhovieť a nájsť i „nemožné“ v zachovaných archívnych súboroch. Želáme našej jubilantke, aby ju dobrá nálada a množstvo energie neopúšťalo ani v blízkej budúcnosti! A k tomu veľa zdravia, šťastia a pohody v kruhu svojich priateľov a rodiny.

*Júlia Ragačová za kolektív
Archívu hl. mesta SR Bratislavy*

MGR. JARMILA BALÁŽOVÁ, ROD. TOTÁČOVÁ

Mgr. Jarmila Balážová, rod. Totáčová sa narodila 27. apríla 1955 v Trenčíne. V rokoch 1970 – 1974 absolvovala Gymnázium v Púchove a hneď nastúpila na pomaturitné dvojročné štúdium na Strednej knihovníckej škole v Bratislave, odbor archívniectvo – knihovníctvo, ktoré ukončila v roku 1976. Prvým pôsobiskom mladej archivárky sa stal Státni okresní archiv v Břeclavi v Českej republike, kde pracovala do roku 1977. Po materskej dovolenke v roku 1980 nastúpila ako archivárka v Štátnom okresnom archíve v Považskej Bystrici. V rokoch 1988 – 1993 absolvovala štúdium na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, odbor archívniectvo – história. Ako archivárka do roku

1988, neskôr po úspešnom ukončení štúdia ako odborná archivárka v rokoch 1988 – 1997 a od 1. apríla 1998 vo funkcii riaditeľky považskobystrického archívu sa venuje predovšetkým predarchívnej starostlivosti a sprístupňovaniu novodobých archívnych fondov. Publikuje v regionálnej tlači, participovala na textoch do obecných monografií Považská Bystrica a okolie – kedysi a dnes (1994), Považská Bystrica : Z dejín mesta (2006),

venuje sa prednáškovej činnosti a vzdelávaniu v rámci predarchívnej starostlivosti v orgánoch štátnej správy a samosprávy, v čom vidí potenciál kvalitného archívneho dokumentu.

Oslávky žiadame veľa pracovných úspechov, zdravia, šťastia a radosť zo stretnutí s blízkymi.

Marta Bednárová

Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad

SPOMÍNAME

ZA ZOLTÁNOM JAKABOM (3. 10. 1961 – 15. 12. 2014)

V pondelok 15. decembra 2014 nečakane opustil rady archivárov Zoltán Jakab, odborný pracovník oddelenia starších fondov Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici. Vedeli sme o jeho dlhodobých problémoch so srdcom, avšak nikto nečakal, že koniec by mal prísť tak skoro. Plány, práca i pripravovaná štúdia zostali nedokončené...

Narodil sa 3. októbra 1961 v Hurbanove. Len pár týždňov po narodení ho matka navždy opustila a tak prvé mesiace jeho života boli bez najbližšej rodiny. Rané detstvo prežil u tety v Handlovej a neskôr, približne od svojich 6 rokov, žil so svojím otcom a o jedenásť rokov starším bratom v dedinke Pribeta v Komárňanskom okrese. Hoci v rodnom liste mal uvedenú národnosť maďarskú, prvýkrát sa stretol s maďarčinou až v rodine svojho otca, čo podľa jeho spomienok často prinášalo humorné situácie. Dobré základy slovenčiny uplatnil v školských rokoch a možno málokto vie, že sa zúčastnil viacerých súťaží zameraných na prednes prózy i poézie. V rokoch 1976 – 1980 navštevoval Strednú priemyselnú školu geologicko-banícku až v Spišskej Novej Vsi. Po stredoškolských štúdiách pracoval jeden rok v podniku Nafta Gbely a neskôr až do roku 1988 ako geologický technik v štátnom podniku Geologický prieskum v Spišskej Novej Vsi, závod Nová Baňa – úsek Banská Štiavnica. Odvtedy sa datuje aj jeho príchod do Banskej Štiavnice.

Začiatkom roka 1989 nastúpil Zoltán Jakab práve kvôli dobrej znalosti maďarčiny z oblasti baníctva

a geológie na oddelenie starších fondov do Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici. Svoje znalosti naďalej rozvíjal štúdiom dobových archívnych prameňov pochádzajúcich z územia Rakúsko – Uhorska a hoci nemal vysokoškolské vzdelanie, vlastný výskum ho priviedol k napísaniu mnohých štúdií a odborných článkov. Za jeho vysoko kvalifikovanú odbornú a kultúrno-osvetovú prácu mu bola riaditeľom odboru archívnictva a spisovej služby Ministerstva vnútra SR v roku 2000 udelená Križkova medaila za zásluhy o rozvoj slovenského archívnictva.

Ako člen Spoločnosti slovenských archivárov sa aktívne zúčastňoval každoročne organizovaných Archívnych dní v Slovenskej republike, ktoré sa konajú vždy na inom mieste Slovenska. Ešte pred pár rokmi sa rád zúčastňoval exkurzií a poznávacích zájazdov archivárov. Obzvlášť pri návšteve našich južných susedov sme oceňovali jeho simultánne tlmočenie. Mal tvorivého ducha a estetické cítenie, ktoré sme využívali najmä pri organizovaní podujatí pre verejnosť – Dňa otvorených dverí a rôznych výstav. Ako každý človek, aj on mal svoje slabé stránky. No my však budeme veľmi radi spomínať na spoločné posedenia, ktoré spríjemňoval veselými príhodami i vtipmi. Rovnako rád pomáhal kolegom pri hľadaní rôznych odborných informácií napriek tomu, že sa nimi práve nezoberal. Okrem iného bolo jeho záľubou aj pestovanie kvietkov pri jeho domčeku na Jergyštolni. Len ťažko budeme hľadať v dnešnej dobe človeka, ktorý by vedel to, čo on. Zolko, budeš nám chýbať!

Lucia Krchnáková

ŠÚBA v Banskej Štiavnici

Keď som si dňa 17. decembra 2014 otvorila e-mailovú poštu a našla v nej oznámenie o odchode Zoltána Jakaba bez návratu, neverila som vlastným očiam. Správa ma natoľko ohromila, že som dlhší čas sedela akoby prikovaná na stoličku. Mysleť však pracovala na plné obrátky. Rozlúčka bude zajtra 18. decembra..., zajtra bude v našom archíve aj kontrola z MV SR – OAR..., kedy sme sa zoznámili a rozprávali prvý raz? Naposledy sme sa videli na XVIII. archívnych dňoch v SR organizovaných v máji 2014 v Prešove... Sedeli sme na prvých sedadlách autobusu smerujúceho v rámci exkurzie na Duklu, delila nás len ulička, ale ten voľný priestor nerozdeľoval, ba naopak. Zdalo sa, že nás spája vďaka príjemnému rozhovoru o toľko milovanej „archivárčine“, našich pracovných plánoch a snaženiach, o Banskej Štiavnici, o jej akademikoch a prednáškach, ktoré som na túto tému počula v minulosti na konferenciách univerzitných archivárov v Maďarsku... „Zoli, veľmi sa teším na tú tvoju zajtrajšiu, som zvedavá, ako si to poňal a dúfam, že budem mať možnosť vypočuť si ju a ráno nezaspím,“ – povedala som vy-

stupujúc plece pri pleci na Dukle. V tej chvíli som netušila, že toto moje pranie sa nesplní a kvôli povinnostiam hospodárky súvisiacim s vyúčtovaním podujatia s dodávateľmi budem musieť vynechať celý prvý blok prednášok. Bolo mi to ľúto, no nič sa nedalo robiť a útechou mi bolo len pomyslenie, že v zborníku z podujatia si neskôr budem môcť prednášku v celom znení prečítať. Dnes viem, že ani to sa nestane... (príspevok bude uverejnený v Zborníku Slovenského banského múzea). Zoli, na „archivárskej“ ceste sme sa stretli pomerne neskoro, neskoro sme si uvedomili témy, ktoré nás spájali pracovne (napriek odlišnosti archívov, v ktorých sme pôsobili) i ľudsky. Tvoja usmievavá tvár, vždy dobrá nálada, prirodzená zvedavosť, zmysel pre humor, skromné, ale isté vystupovanie sa mi vždy budú spájať s tvou osobou. Iste nielen mne.

Zbohom, vzácny kolega, milý priateľ...

Mária Grófová
Archív UK, SSA